

1982/83:24

Torsdagen den 11 november

Kl. 12.00

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

1 § Upplästes följande inkomna skrivelser:

Till riksdagen

Jag anhåller härmed om att bli entledigad från mitt uppdrag som suppleant i konstitutionsutskottet.

Stockholm den 10 november 1982

Lars-Ingvar Sörenson

Till riksdagen

Jag anhåller härmed om att bli entledigad från mitt uppdrag som suppleant i utbildningsutskottet.

Stockholm den 10 november 1982

Ing-Marie Hansson

Dessa avsägelser godkändes av kammaren.

2 § Andre vice talmannen meddelade att *Axel Andersson* ansökt om ledighet från uppdraget som riksdagsledamot under tiden den 15 november fram till juluppehållet 1982 för fullgörande av FN-uppdrag.

Kammaren biföll denna ansökan.

Andre vice talmannen anmälde att *Kenth Högström* (s) skulle tjänstgöra som ersättare för *Axel Andersson*.

Torsdagen den
11 november 1982

*Om anläggningar
för uppvärmning
med flis m. m.*

3 § Svar på fråga 1982/83:41 om anläggningar för uppvärmning med flis m. m.

Anf. 1 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Paul Lestander har frågat industriministern om han kommer att vidta åtgärder för att få fram samhällliga investeringar i anläggningar för uppvärmning avsedda för flis, torv och metangas som bränsle.

Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Det direkta och indirekta stödet till utveckling och användning av dessa energislag är betydande. De inhemska bränslena gynnas genom att de i motsats till oljan inte beläggs med energiskatt. Energiskatten och avgifterna på oljan uppgår f. n. till sammanlagt 375 kr./m³.

Utvecklingsstöd till framställning och användning av inhemska bränslen kan lämnas inom ramen för energiforskningsprogrammet. Till prototyper och demonstrationsanläggningar av detta slag kan vidare stöd i form av lån och bidrag på upp till 75 % av investeringskostnaden lämnas genom oljeersättningsfonden. Även övriga fastbränsleeldade anläggningar kan erhålla lån från oljeersättningsfonden.

För investeringar i ved- och fliselddning i mindre, gemensamma värmecentraler och i flerfamiljshus kan s. k. energilån utgå.

Dessutom kan oljeersättningsfondens stöd till produktion av inhemska bränslen inom stödområdena A och B kompletteras med regionalpolitiskt stöd.

Trots de åtgärder som har vidtagits för att öka användningen av inhemska bränslen, har emellertid utvecklingen inte gått i den takt som är önskvärd för att de mål som har angivits för år 1990 skall uppnås.

Som framgått av den i går presenterade propositionen med förslag om vissa ekonomisk-politiska åtgärder har regeringen därför beslutat föreslå riksdagen att oljeersättningsfonden tillförs ett ytterligare belopp på 200 milj. kr. för stöd till förbränningsanläggningar som byggs för att eldas med främst torv. Stödet föreslås bli inriktat på anläggningar som beställs under år 1983 och kommer att innebära sysselsättning i framför allt Norrbotten och skogslänen. När det gäller elddning med skogsavfall är det dock viktigt att i första hand skogsindustrins råvaruförsörjning tillgodoses. Regeringens förslag innebär också att ett generellt investeringsbidrag skall utgå till distributionsanläggningar för fjärrvärme under år 1983 och att en statlig delegation inrättas för att bl. a. samordna upphandlingen inom energiområdet. Delegationen föreslås under år 1983 få 700 milj. kr. till sitt förfogande för denna verksamhet. Därmed skapas sysselsättning och industriell utveckling.

Frågan om utvinning av metangas ur torvmossar behandlas framför allt inom ramen för det statliga energiforskningsprogrammet. Nämnden för energiproduktionsforskning har bl. a. anslagit 5,6 milj. kr. för utveckling av en process med denna inriktning. I höst kommer en prototypanläggning baserad på denna process att tas i drift norr om Uppsala. Detta projekt

kommer att utvärderas, varefter det går att bedöma huruvida förutsättningar finns för att utveckla denna metod i full skala.

Anf. 2 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Jag tackar Birgitta Dahl för ett fylligt och innehållsrikt svar.

Tyvär ger väl inte detta svar något besked om vilka möjligheter det kommer att finnas att med det nya anslaget få till stånd sådana här investeringar. Birgitta Dahl konstaterar ju i sitt inlägg att de tidigare bidragen och möjligheterna inte har utnyttjats i tillräckligt hög grad. Det är viktigt att vi här i kammaren får en redovisning av vilka förhandlingar som har förts med kommuner och landsting om huruvida de är villiga att investera i fjärrvärmearläggningar i sina nät, om de är villiga att göra de investeringar som har förutsatts. Det är nämligen först när de är villiga att göra det som det här ytterligare stödet kan ge effekt. Redan när enkammarriksdagen infördes betonades frågan om det kommunala sambandet. Man kan säga att socialdemokratin har ett mycket stort inflytande i kommuner och landsting, så det vore synd om man inte hade fört sådana här förhandlingar. Resultaten av dessa förhandlingar borde också kunna redovisas i ett sådant här frågesvar.

Birgitta Dahl säger också i svaret att det är viktigt att skogsindustrins råvarubehov tillgodoses. Men det föreligger inte någon direkt konkurrenssituation. Med användandet av den träeldningsteknik som framför allt ASSI har introducerat i Norrbotten, har det ju visat sig att man fått fram mer skogsråvara sedan man tog fram flis för bränsleändamål.

Anf. 3 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Som vi har redovisat i den proposition som lades fram i går har Vattenfall inventerat de projekt som är aktuella, inte minst i Norrbotten. Det gäller sex kommuner i östra Norrbotten – Pajala, Korpilombolo, Haparanda, Övertorneå, Överkalix och Kalix. Vidare är det anläggningar i Kiruna och Gällivare. Vi har anläggningar något längre söderut i skogslänen, i Östersund och Umeå, och även i södra och mellersta Sverige, som redovisas i denna proposition.

Vi kommer naturligtvis att fortsätta de diskussioner som vi för med såväl Vattenfall som domänverket i dessa frågor. Vi redovisar också i denna proposition att vi redan har inlett diskussioner med de berörda kommunerna, dvs. med Kommunförbundet, och kommer att fortsätta de diskussionerna. Med de erfarenheter som jag har från tidigare diskussioner med just Norrbottens län, kan jag säga att det här finns en beredskap att gå in på detta område, om vi bara skapar förutsättningar för att klara ekonomin. Det är det som vi har redovisat i denna proposition.

Dessutom kan jag berätta att det redan nu har tilldelats pengar inom ramen för arbetsmarknadsanslaget till en rad åtgärder i Norrbotten, t. ex. ett torvprojekt inom LKAB, en flislada i Jokkmokk, en hetvattencentral i Pajala, Gällivare värmeverk och en fjärrvärmekulvert i Kiruna. Vi har nu

*Om en kärnvapen-
fri zon i Norden*

skapat förutsättningar för att få praktiska resultat, och jag kan försäkra Paul Lestander att det inte skall bero på oss om projekten inte kommer i gång.

Anf. 4 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Dessa besked är ju positiva, och jag noterar framstegen. Det är bra om det börjar hända något påtagligt, för det har alltför länge stannat vid deklamationer. De kontakter som Birgitta Dahl nämnde är ju också något positivt. Birgitta Dahls redovisning av de kontakter hon haft med norrländska kommuner kanske ändå inte var helt fullständig, för även om hon sade att hennes erfarenheter är goda så talade hon inte om huruvida kommunerna är beredda att satsa. Jag vet att det finns en god beredskap. Jag är säker på att t. ex. Pajala kommun har fattat vissa beslut om sitt värmeprogram, men hur det förhåller sig i de övriga kommunerna har vi inte fått veta.

Detta är inte en fråga bara för Norrbotten, utan ytterst gäller den marknaden i hela landet och vilken energipolitik vi vill ha och är villiga att genomföra.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1982/83:44 om en kärnvapenfri zon i Norden

Anf. 5 Utrikes- och handelsministern LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Eva Hjelmström har frågat mig vilka initiativ jag tänker ta för att söka skapa en kärnvapenfri zon i Norden.

Först av allt vill jag hänvisa till den regeringsförklaring som avgavs inför riksdagen den 8 oktober. I regeringsförklaringen berörs frågan om en kärnvapenfri zon i Norden. Det finns inga kärnvapen i de nordiska länderna. Regeringen finner det viktigt att detta läge består. Regeringen eftersträvar därför överenskommelser som gör bl. a. Norden till en kärnvapenfri zon. Vi bedömer att sådana överenskommelser kan lindra spänningarna mellan blocken och minska risken för att länderna utsätts för kärnvapenanfall.

I regeringsdeklarationen framhålls vidare att regeringen kommer att föra en aktiv fredspolitik som bl. a. syftar till att främja en verklig nedrustning. Vi vill medverka i det alleuropeiska samarbetet, bl. a. inom den europeiska säkerhetskonferensen.

För det fortsatta arbetet med zonfrågan är det av stort värde att det finns parlamentarisk enighet om hur den bör föras vidare. Jag vill i det sammanhanget erinra om utrikesutskottets betänkanden den 19 maj 1981 och den 11 maj 1982. I dessa betänkanden, som godkänkts av riksdagen, understryks att regeringen bör hålla fortsatt nära kontakt med övriga nordiska regeringar i frågan, för att undersöka om en gemensam grund finns mellan de nordiska länderna i syfte att skapa en kärnvapenfri zon i Norden som ett led i arbetet för ett kärnvapenfritt Europa. De nordiska utrikesmi-

nistrarna har också enats om att hålla kontakt om deras vidare arbete med dessa frågor.

Regeringen vill även betona vikten av det arbete i zonfrågan som bedrivs mellan de nordiska socialdemokratiska partierna och fackföreningsrörelserna. Vid ett möte i Sandefjord i Norge den 15–17 juni 1982 enade sig dessa om ett gemensamt handlingsprogram i frågan. Där framhölls att de söker överenskommelser som kan främja avspänningen och förstärka säkerheten i Norden och hela Europa samt minska kärnvapenhotet mot området. Jag har också kunnat konstatera att denna fråga har fått en allt större folklig förankring.

Inte minst vetskapen att det finns fler kärnvapen i Östersjöområdet än som tidigare varit allmänt känt måste öka våra ansträngningar att minska kärnvapenhotet mot svenskt område.

Vi ser denna fråga som ett led i arbetet för att reducera kärnvapnens roll i ett större europeiskt sammanhang. De pågående förhandlingarna om medeldistanskärnvapen och utgången av den europeiska säkerhetskonferensen i Madrid, där nedrustningsfrågorna spelar en viktig roll, blir mot den bakgrunden av stor betydelse. Detsamma gäller givetvis för START-förhandlingarna, dvs. förhandlingarna mellan USA och Sovjet angående strategiska vapen.

Anf. 6 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret på min fråga.

Låt mig först konstatera att jag tycker att svaret är positivt – inte bara hänvisningen till vad som sägs i regeringsförklaringen om Norden som en kärnvapenfri zon, utan också att utrikesministern på ett helt annat sätt än sin företrädare aktivt börjat arbeta med den här frågan och rest runt i Norden och tagit upp den. Det är ju ett faktum att också om riksdagen enhälligt fattat beslut om att vi skall agera på allt sätt för en kärnvapenfri zon i Norden, som ju utrikesministern också hänvisade till, skedde inte mycket under den förra regeringens tid trots det breda folkliga stöd som manifesterades i Göteborg den 15 maj och i form av namninsamlingen.

Från vpk:s sida har vi länge drivit detta krav, och vi är fullt på det klara med att det föreligger svårigheter. Utrikesministerns partikollega i Norge, Jens Evensen, har uttryckt det så, att det inte är gjort i en handvändning att övervinna den masspsykos och den kapprustningshysteri som råder i världen.

Men det finns framkomliga vägar. Just apropå Evensen, som är en av dem som arbetat mycket konkret och aktivt för den här frågan, vill jag ställa några följdfrågor. Jens Evensen har utarbetat ett förslag till traktattext om en atomvapenfri zon. Jag undrar: Har denna text varit uppe till diskussion mellan utrikesministrarna i Norden? Från vpk:s sida har vi lagt fram ett konkret handlingsprogram. Det är bra att, som det sägs i svaret, utrikesministrarna fortlöpande skall hålla kontakt. Men jag vill ändå fråga den nye utrikesministern hur han ställer sig till våra förslag dels om en femparti-kommission – vi anser att det behövs ett organ som utslutande arbetar med

Torsdagen den
11 november 1982

*Om återställande
av visst arkivmate-
rial till PLO*

zonfrågan, med utrikesministern som ordförande – dels om en samnordisk parlamentarisk kommission med företrädare för samtliga partier i de nordiska parlamenten, dels om en nordisk konferens, eftersom säkerhets- och försvarspolitiska frågor inte rymms inom Nordiska rådets ram.

Anf. 7 Utrikes- och handelsministern LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag har att ge det beskedet, att vi inte planerar att tillsätta en särskild parlamentarisk kommission i frågan, beroende på att vi menar att zonfrågan tillfredsställande kan diskuteras i utrikesutskottet, där ju numera alla riksdagens partier är företrädade.

Med anledning av de övriga frågor som Eva Hjelmström här ställer vill jag nämna att vi kommer att kunna behandla dem utförligare i den interpellationsdebatt som är avsedd att äga rum här i riksdagen den 22 november. Då skall interpellationer besvaras, både angående nedrustningsfrågor i allmänhet och angående en kärnvapenfri zon i Norden som en särskild fråga. Jag vill alltså avstå från att gå närmare in på det ämnet i dag.

Anf. 8 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag tycker att det är mycket positivt att utrikesutskottet fortsättningsvis skall diskutera denna fråga, i synnerhet som samtliga partier nu finns representerade där. Detta tar jag som ett klart och bra besked från utrikesministerns sida.

Så till de andra frågorna. Tiden är kort. Jag är medveten om att det kommer en interpellationsdebatt, och vi får lov att återkomma till de andra frågorna då.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1982/83:48 om återställande av visst arkivmaterial till PLO

Anf. 9 Utrikes- och handelsministern LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Gunnel Jonäng har, mot bakgrund av att 25 000 böcker har betydelse för palestiniernas historia och identitet bortförts från PLO Research Center i Beirut, frågat vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att medverka till att arkivmaterialet återställs till PLO.

PLO:s forskningscentrum i Beirut – PLO Research Center – hölls under flera dagar i slutet av september ockuperat av israelisk militär personal. Tusentals böcker, institutets hela mikrofilms- och dokumentarkiv samt övriga inventarier av värde bortfördes enligt samstämmiga uppgifter av israeliska soldater. Arkivet och boksamlingen – som uppges vara den största samlingen om Palestinas historia – var en viktig del av palestiniernas kulturarv och av stor betydelse för deras nationella identitet.

De israeliska truppernas handlande strider mot de folkrättsliga principer som gäller för krigförandes och ockupationsmaktens ansvar för att civil

egendom skall skyddas mot plundring och stöld. Handlandet strider vidare mot de folkrättsliga principer som föreskriver att krigförande part måste söka förhindra beslagtalande eller förstörelse av föremål av kulturellt, historiskt eller vetenskapligt värde.

Dessa kränkningar av folkrätten fogar sig till raden av folkrättsstridiga handlingar i Libanon som Israel bär ansvar för. Den svenska regeringen uppmanar enträget den israeliska regeringen att göra allt som på den ankommer för att det bortförda materialet från PLO:s forskningscentrum i Beirut återställs och för att kompensation utgår för förstört material.

Styrelsen i FN-organet UNESCO har uppmanat den israeliska regeringen att återlämna dessa arkiv och dokument. UNESCO har vidare beslutat att sända en kommission till Beirut för att undersöka omfattningen av förstörelsen av palestinska utbildnings- och kulturinstitutioner samt omständigheterna kring plundringen. Den svenska regeringen ställer sig bakom dessa åtgärder och kommer att nära följa UNESCO:s vidare agerande i frågan.

Ingreppet mot PLO:s forskningscentrum är i värsta fall ett tragiskt uttryck för en färfång tro att det palestinska folkets nationella strävanden kan hejdas genom att dokument och arkiv om dess historia förs bort eller förstörs.

Anf. 10 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga.

Alla behöver vi vår historia, våra rötter för att kunna leva meningsfullt. Israelerna förstår säkert – kanske mer än de flesta andra folk – nödvändigheten av att ha en egen historia. Ändå medverkade de israeliska trupperna i västra Beirut till att söka utplåna ett annat folks – det palestinska folkets – historia.

Israeliska trupper plundrade PLO Research Center och förde bort centrets hela bibliotek omfattande 25 000 böcker på arabiska, engelska och hebreiska samt tryckpress, mikrofilmer, manuskript m. m.

Centret hade samlat dokument i 17 år. Palestinierna har därmed plundrats på sitt kulturella arv, sin historia och sin nationella identitet.

En palestinsk källa säger enligt referat i International Herald Tribune, att den israeliska invasionen syftade till att utradera alla minnen av det gamla Palestina. Soldaterna förstörde också möbler och inredning och stal diverse ting, t. ex. värmeelement.

De materiella förlusterna uppskattades till 1,5 miljoner dollar. Men det som förlorats är ovärderligt och omöjligt att ersätta.

Denna plundring av ett folks historiska dokument strider mot internationell rätt samt – som sägs i svaret – mot folkrättens principer om krigförandes ansvar för att skydda civil egendom.

Det är utomordentligt angeläget att Sverige medverkar till att skapa opinion för att detta material lämnas tillbaka till palestinierna.

Jag noterar regeringens uppmaning till den israeliska regeringen att göra vad den kan för att återställa materialet och för att ge kompensation för förstört material. Men jag tycker ändå inte att detta är tillräckligt.

Torsdagen den
11 november 1982

*Om återställande
av visst arkivmater-
ial till PLO*

Kulturella institutioner av olika slag bör också engageras i detta arbete. Kulturella institutioner, universitet och organisationer världen över bör informeras om plundringen och uppmanas att gripa in och utöva påtryckning mot Israel. Det är nödvändigt att palestinierna får tillbaka sina historiska dokument och att deras rätt till historia och identitet inte förmenas dem.

Sverige måste hjälpa till därvidlag, och det är, som jag sade, nödvändigt med ytterligare aktiviteter. Jag undrar om jag kan förvänta mig ytterligare aktiviteter på det sätt som jag har angett.

Anf. 11 Utrikes- och handelsministern LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Om den debatt som vi har fört här, där Gunnel Jonäng har ställt en fråga och jag besvarat den, observeras av den israeliska regeringen – och det gör den säkert – utgår jag från att detta kan leda till resultat. Vi kommer givetvis också att utnyttja våra sedvanliga diplomatiska kanaler för att framföra vår uppfattning om Israels handlande i Libanon och i Mellanösternkonflikten och beträffande den förstörelse som detta angrepp mot arkiv och bibliotek utgör.

Vi kommer alltså att arbeta vidare. Men något som är viktigt är i själva verket den fråga som här har ställts och det svar som har getts.

Anf. 12 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Självfallet måste alla diplomatiska möjligheter användas. Men jag vill bestämt understryka det som jag tog upp i mitt anförande, nämligen att kulturella institutioner av olika slag världen runt borde ha ett intresse av att engagera sig i detta arbete. Det är på det området som jag önskar att regeringen och utrikesministern vidtar konkreta åtgärder och försöker se till att kulturella institutioner och universitet dels informeras, dels uppmanas att gripa in i detta opinions- och påtryckningsarbete.

Anf. 13 Utrikes- och handelsministern LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag har redan nämnt att vi kommer att arbeta också genom UNESCO och för att stödja den organisationen.

Genom det klagörande av sin inställning som regeringen här har gjort hoppas vi att det också blir tydligt för många enskilda organisationer att de bör arbeta i den här riktningen. Men de kan inte beordras till detta av regeringen, utan vi kan endast uttrycka vår uppfattning på det sätt som här har skett och hoppas att detta leder till att man tar intryck av det inom de enskilda organisationerna.

I UNESCO är Sverige representerat – där kan vi arbeta. Våra diplomatiska kanaler till den israeliska staten kommer vi också att använda.

Anf. 14 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag kommer att noga följa den här frågan och se vilka aktiviteter och åtgärder som regeringen vidtar.

6 § Svar på fråga 1982/83:46 om portofri förmedling av hjälppaket till Polen

Nr 24

Torsdagen den
11 november 1982

Om portofri förmedling av hjälppaket till Polen

Anf. 15 Kommunikationsministern CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Gullan Lindblad har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att möjliggöra för postverket att återuppta den portofria förmedlingen av hjälppaket till Polen.

Postverket, som självständigt beslutar om avgifter för förmedling av paket, beslöt att från den 29 december 1981 medge avgiftsfrihet för hjälppaket till Polen. Postverkets styrelse beslöt sedermera att avgiftsfriheten skulle upphöra den 30 september i år. Det ankommer således på postverket att besluta om porton för förmedling av hjälppaket till Polen.

Anf. 16 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret.

Men svaret gör sannerligen ingen människa gladare. Alla, vågar jag säga, är överens om att portofriheten för hjälpsändningarna till Polen har varit mycket betydelsefull och att den varit ett utmärkt komplement till den idealitet och hjälpsamhet som finns hos svenska folket.

Många enskilda personer och organisationer har gjort och gör ett fint biståndsarbete till förmån för människor i vårt grannland Polen. Jag har t. ex. i dagarna varit i kontakt med en kvinna i min egen kommun, Karlstad, som har berättat att över 2 000 paket sändes från Karlstad-Kristinehamnsområdet de två sista månaderna innan portofriheten upphörde. Att portofriheten togs bort var "som att hugga av en livsnerv", sade den här kvinnan.

Efter den 1 oktober kostar det 53 kr. att sända ett paket på 10 kilo och 98 kr. för ett paket på 20 kilo. Viljan att hjälpa är stor, men den har av ekonomiska skäl också sina begränsningar. F. n. sänds knappast något paket.

Att hjälp till Polen behövs torde vi väl alla vara överens om. Vintern väntas bli mycket svår, och försörjningsfrågan är akut för miljontals polacker, särskilt för barn och äldre. Det är i första hand hygienartiklar, barnmat, kläder och skor som behövs. Hur stort behovet verkligen är fick jag klart för mig, när jag fick veta att tilldelningen är en tvål och 3 hg tvättmedel – av dålig kvalitet – varannan månad och att det går ca ett och ett halvt år mellan skoköpen.

Den dåliga tillgången på förnödenheter till rimliga priser är ett vapen i händerna på regimen, säger man från Arbetarrörelsens internationella centrum, AIC, och Svenska arbetarrörelsens solidaritetsfond har vädjat om att postens beslut skall omprövas. Jag skulle tro, att kommunikationsministern står dessa organisationer närmare än jag, men jag delar helt deras åsikter i det här fallet.

Jag har givetvis förståelse för att postverket skall ha bestämmanderätt i egna angelägenheter och att ett affärsdrivande verk inte kan idka den här typen av hjälpverksamhet hur länge som helst, men de ca 20 miljoner som

Torsdagen den
11 november 1982

*Om portofri för-
medling av hjälp-
paket till Polen*

portofriheten skulle kosta per år tycker jag är en ringa summa i förhållande till vad den hjälp kostar som Sverige sänder till vissa andra länder.

Jag skulle vilja ställa en konkret fråga till kommunikationsministern: Är kommunikationsministern villig att ta upp frågan i regeringen och försöka lösa den med åtgärder av något annat slag, t. ex. genom omdispositioner av anslag eller på annat sätt?

Anf. 17 Kommunikationsministern CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Självfallet är jag medveten om att portofriheten har haft betydelse när det gäller hjälppaket till Polen, men jag vidhåller min uppfattning att det måste vara postverket självt som skall fatta beslut i frågan. Det rör sig ändå om kostnader som postverket indirekt drar på sig.

Det är riktigt som Gullan Lindblad säger, att det är fråga om kostnader i storleksordningen 15–20 milj. kr. Av den summan har postverket haft att till det polska postverket betala ca 11 milj. kr. Det är, menar jag, postverket ensamt som skall ta ställning till huruvida man vill förfara på det här sättet när det gäller hjälpsändningar till Polen.

På den direkta frågan vill jag svara att regeringarna sedan juni 1981 tillskjutit pengar för humanitär hjälp. Det är fråga om ett belopp i storleksordningen 26,5 milj. kr. från juni 1981. Även inom den nuvarande regeringen har vi ansett att den här hjälpen bör fortsätta. I dag tog regeringen ett beslut som innebär att man anslår ytterligare 8 milj. kr. till humanitär hjälp till Polen.

Anf. 18 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag är tacksam för den upplysningen, och jag är glad över att ytterligare hjälp ges till Polen. Men jag tycker att det är litet fattigt att kommunikationsministern kryper bakom postverkets beslutanderätt. Nog skulle det vara möjligt att verkligen ta till vara den idealitet och det engagemang som finns hos enskilda människor och organisationer i vårt land, dvs. att ge dem möjlighet att skicka paket portofritt.

Det här klingar dåligt i mina öron, när jag vet att det årligen ligger hundratals miljoner kvar i oförbrukade anslag exempelvis hos SIDA. Om jag inte har alldeles fel skickar vi 1 milj. kr. om dagen till Vietnam. Det är en helt annan sak, som jag inte ifrågasätter i detta sammanhang. Men då tycker jag att de 19 eller 20 miljoner som det här rör sig om med litet god vilja skulle kunna ges via postverket eller på annat sätt, så att hjälpsändningarna till Polen kunde få fortsätta.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1982/83:55 om åtgärder för att förbättra tågtrafiken mellan Uppsala och Stockholm

Nr 24

Torsdagen den
11 november 1982

Anf. 19 Kommunikationsministern CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jörgen Ullenhag har frågat mig om vilka åtgärder som har vidtagits och kommer att vidtas inför den kommande vintern för att förbättra situationen för tågpendlare mellan Uppsala och Stockholm.

Frågan som Jörgen Ullenhag tar upp är inte speciell för Uppsalatrafiken. Både SJ:s fjärrtrafik och lokaltågstrafiken har drabbats av vinterproblem med bl. a. förseningar. För att förbättra trafiken krävs omfattande åtgärder på såväl kort som lång sikt.

Jag har vid en överläggning med SJ:s ledning fått försäkrat att SJ för att klara den kommande vintertrafiken nu har vidtagit alla de åtgärder som varit möjliga. För Uppsalatrafiken kan jag informera om att bl. a. följande åtgärder blir klara till i vinter.

– SJ har organiserat om sin snöberedskap och höjt beredskapen väsentligt. Personalen har förstärkts, och den maskinella utrustningen har förbättrats. Ett stort antal växlar på flera stationer mellan Uppsala och Stockholm har byggts in och försetts med elektrisk uppvärmning. Även på bangården här i Stockholm har växlarna förbättrats.

– Informationen till kunderna kommer att förbättras bl. a. genom att Uppsala, Knivsta m. fl. stationer ansluts till det system för automatisk tåglägesinformation som nu finns i Stockholm.

– Tidtabeller och trafikuppläggningsen har ändrats för att ge ökade möjligheter att hålla tiderna trots eventuella tågstörningar.

– För att öka driftsäkerheten i lokaltågstrafiken i Stockholmsregionen genomför SJ och landstinget ett åtgärdsprogram med bl. a. omlindning av motorerna och ombyggnad av vagnarna. I regeringens ekonomisk-politiska proposition föreslås att SJ får 25 milj. kr. i tillskott för att möjliggöra fortsatt ombyggnad av pendeltågen. En ny avisningshall tas vidare i bruk i Älvsjö. SJ räknar med att dessa åtgärder också bidrar till att förbättra Uppsalatrafiken.

Jag vill till sist klargöra att Uppsalatrafikens tillförlitlighet också beror på hur spårkapaciteten ordnas i Stockholmsregionen. För att tillgodose det framtida trafikbehovet behöver spårkapaciteten byggas ut såväl söder som norr om Stockholm. För att få till stånd en överenskommelse mellan SJ och landstinget i Stockholms län om vilka åtgärder som skall vidtas och hur kostnaderna för dessa skall fördelas avser jag tillsätta en särskild förhandlare. Jag kan också nämna att i regeringens ekonomisk-politiska proposition föreslås att SJ får 35 milj. kr. för att göra det möjligt att sätta i gång med att bygga dubbelspår mellan Älvsjö och Flemingsberg. Arbetet kan starta så fort SJ och landstinget träffat en överenskommelse om kostnadsfördelningen. Jag ser denna åtgärd som ett viktigt steg i riktning mot en lösning av SJ:s trafikproblem.

*Om åtgärder för
att förbättra tåg-
trafiken mellan
Uppsala och
Stockholm*

Torsdagen den
11 november 1982

*Om åtgärder för
att förbättra tåg-
trafiken mellan
Uppsala och
Stockholm*

Anf. 20 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Tågtrafiken mellan Uppsala och Stockholm har under flera vintrar tidigare varit utsatt för svåra störningar. Det har varit en klen tröst för Uppsalapendlarna att liknande störningar har förekommit på andra ställen. Det har varit besvärande förseningar, antalet sittplatser har många gånger inte räckt till och dessutom har informationen i samband med tågförseningarna varit obefintlig eller otillräcklig.

Ordföranden i Pendlarföreningen PUST, Gillis Zingmark, beskrev situationen så här i Svenska Dagbladet den 7 februari i år: Bara i undantagsfall håller tågen normala tider. Vi får i genomsnitt räkna med en timmes extra restid per dag. Vissa dagar flera timmar. Och vi tvingas dessutom många gånger att tillbringa resan i överfulla sovvagnskorridorer.

Det är mot den här bakgrunden inte så konstigt att de många tusen Uppsalapendlarna nu frågar sig: Vad har gjorts och vad görs för att undvika en upprepnin g under den nu instundande vintern?

Bekymren med tågpendeln mellan Uppsala och Stockholm har lett till att många slutat åka tåg och i stället gått över till bil. Tyvärr har också många tågpendlare tröttnat och flyttat från Uppsala till Stockholm, trots att de helst – vilket inte heller är så konstigt – hade velat bo kvar i Uppsala, om bara pendeltrafiken hade fungerat bra.

Det är enligt min mening viktigt att man underlättar för dem som väljer att pendla. Det måste vara en strävan att arbeta för valfrihet vid avvägningen när det gäller bostad och arbetsplats genom högklassiga kommunikationer längs hela axeln Stockholm–Uppsala. Ingen kan säga att de kommunikationerna hittills har varit högklassiga.

Jag vill gärna säga att det inger hopp inför framtiden när Curt Boström redovisar ett antal konkreta åtgärder som SJ har vidtagit och avser att vidta. Informationssystemet skall förbättras. Det är naturligtvis bra om tågresenärerna på ett tåg som stannat får veta varför tåget står stilla. Det är bra om man också på annat sätt kan förbättra informationssystemet.

Claes Elmstedt sade i den frågedebatt jag hade med honom för ett antal månader sedan, liksom Curt Boström säger nu, att den nya avisningshallen ute i Älvsjö skulle vara klar i god tid före den instundande vintern. Enligt Claes Elmstedt skulle den hallen få en kapacitet som är tio gånger större än de anläggningar har som finns i dag för att avisa lok och vagnar. Jag vill därför gärna ställa en följdfråga:

Är den hallen klar att tas i bruk när vintern inom kort börjar?

Jag nöjer mig i mitt första inlägg med den följdfrågan till kommunikationsministern.

Anf. 21 Kommunikationsministern CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag kan på Jörgen Ullenhags fråga svara, att jag hade tillfälle att besöka avisningshallen i går. Såvitt jag förstår kommer den att invigas

*Om Arnös trafik-
förbindelse med
fastlandet*

under den här månaden. Det innebär således att den kommer att vara klar att tas i bruk, därest vi skulle få en vädersituation liknande den vi hade mellan jul och nyår i fjol.

Jag vågar säga, vilket jag också förmodar att Jörgen Ullenhag har klart för sig, att man gör allt vad som kan göras. Det innebär att även resenärerna från Uppsala kommer att få en bättre trafikstandard. Däremot kan jag naturligtvis inte lova Jörgen Ullenhag att det aldrig mer kommer att bli fråga om trafikproblem vad gäller Uppsalatrafiken. Det är omöjligt att helt gardera sig. Det är i stort sett ogörligt att lämna garantier för att det inte blir störningar, därest det blir kraftiga oväder. I varje fall är det inte ekonomiskt rimligt att hålla en sådan beredskap att man alltid kan klara exceptionella förhållanden. Till saken hör också att vissa av de åtgärder på det här området som vi tagit upp i gårdagens proposition ger effekt först om några år. Det gäller exempelvis utbyggnaden av dubbelspåret i Stockholmsområdet.

Anf. 22 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag har naturligtvis full förståelse för att kommunikationsministern inte kan lova att det aldrig kommer att bli störningar i pendeltrafiken eller någon annan trafik. Och det är ju inte heller det saken gäller. Uppsalapendlarna har liksom andra resenärer säkert full förståelse för att det kan uppstå störningar i trafiken i samband med ett snöoväder. Det man inte har förståelse för är att förseningarna är regelmässiga, långa och återkommer dag efter dag, vecka efter vecka. Man har inte heller förståelse för att informationen om förseningarna varit otillräcklig eller obefintlig. På de punkterna – det vill jag gärna säga – verkar det som om statens järnvägar nu tar kritiken, som varit omfattande, både här i riksdagen och i massmedia, på allvar genom att presentera ett program för att komma till rätta med svårigheterna.

Det är klart att det finns en viss kvardröjande skepsis hos luttrade Uppsalapendlare. Jag vill uttrycka den förhoppningen – jag är övertygad om att kommunikationsministern delar den – att denna skepsis skall vara borta när den här vintern är över. Skulle så inte vara fallet finns det ju frågestunder här i riksdagen också under nästa år. Än en gång – tack för svaret!

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1982/83:62 om Arnös trafikförbindelse med fastlandet**Anf. 23 Kommunikationsministern CURT BOSTRÖM:**

Herr talman! Rosa Östh har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att arnöborna också fortsättningsvis skall ha en direkt förbindelse till fastlandet i det egna länet.

Nuvarande färja och färjelägen är utslitna och måste ersättas för att arnöborna skall få en säker färjeförbindelse. Flera olika alternativ har

Torsdagen den
11 november 1982

*Om Arnös trafik-
förbindelse med
fastlandet*

prövats av regeringen. En investering i nuvarande färjeled eller en broförbindelse över Grönsö visade sig bli orimligt dyra. Detsamma gäller för en ny lindriven färjeled mellan Arnö och Grönsö. Farleden måste då av säkerhetsskäl flyttas till Arnöfjärden väster om Arnö.

Med en ny lindriven färja till Oknö får de ganska få bofasta arnöborna en säker och bra förbindelse till fastlandet. Den valda lösningen är mellan 9 och 15 milj. kr. billigare än de andra alternativen. Jag är givetvis medveten om att det i början kan uppstå vissa problem för öborna, men jag är övertygad om att kommunen, vägverket och öborna själva skall kunna lösa dessa problem.

Anf. 24 ROSA ÖSTH (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret, även om det tyvärr inte innehåller så mycket positivt. Bakgrunden till min fråga – jag upprepar det här – är att regeringen så reservationslöst följt vägverkets förslag och uppenbarligen inte tagit intryck av vad som anförts av kommun, länsstyrelse, en opartisk utredningsman, statens vattenfallsverk, länsantikvarien, de boende på Arnö m. fl.

Om man tar del av alla synpunkter skall man finna att vägverket gjort en tämligen ensidig analys, medan man från andra instanser haft ambitionen att göra en mer allsidig konsekvensbeskrivning.

Vägverket tar upp de egna ekonomiska effekterna, som dessutom grundar sig på ett tveksamt beräkningssätt. Det enda som man framhåller som negativt för arnöborna i och med borttagandet av förbindelsen med det egna länet är att det blir 5 km längre till centralorten Enköping, vilket man betraktar som en ringa olägenhet. Vad som inte framgår är att ett flerhundraårigt samband bryts, att en församling delas utan att direkt vägförbindelse finns, att arnöbornas väg till församlingskyrkan förlängs från 5 till 50 km, till dagligvaruaffär från 5 till 31 km, till förskola och låg- och mellanstadieskola från 12 till 31 km osv.

Dessutom ökar samhällets kostnader genom att t. ex. varje lantbrevbärartur förlängs med 25 km. Samma förlängning av vägen blir det för sopbil, slamtömningsbil, kraftverksbil m. m. Vidare måste kraftverket lägga om elnätet till en kostnad av ca en halv miljon kronor.

Jag vill ställa en följdfråga till kommunikationsministern: Har regeringen tagit del av dessa uppgifter, och hur är det i så fall möjligt att inte beakta dem vid ett ställningstagande?

Anf. 25 Kommunikationsministern CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Kostnaden för det alternativ som vi har förordat belöper sig till 2,5 milj. kr. Ett färjalternativ som skulle innebära att man så att säga landade i sin hemkommun skulle kosta 7,5 milj. kr. En högbro till Grönsö skulle kosta 15,7–18,2 milj. kr. Detta är de alternativ som regeringen har haft att pröva. Jag har inte haft någon anledning att ifrågasätta riktigheten av de här siffrorna. De har lämnats av vägverket och, i den mån det gällt flyttning av allmän farled, av sjöfartsverket. En flyttning av den allmänna farleden

kommer troligen att belöpa sig till högre belopp än jag här har angivit.

Vidare har jag erfarit att vägverket har haft diskussioner med kommunen för att försöka finna en gemensam ekonomisk lösning av alternativet högbro. Vägverket erbjöd sig därvid att betala 5–6 milj. kr. för att finansiera det alternativet.

Den bedömning som vi har gjort är att den nu föreslagna lösningen innebär att arnöborna får en effektivt fungerande förbindelse med fastlandet, och vägen till Enköping blir endast 5 km längre. Som jag sade i mitt svar är jag medveten om att de problem som följer med denna omläggning – bl. a. förändringar som man är tvungen göra beträffande skolgång – kan te sig svåra för öborna och att de därför känner sig irriterade. Eftersom vårt land befinner sig i en svår ekonomisk situation har jag för mitt vidkommande fastnat för att välja det alternativ som innebär en anläggningskostnad i storleksordningen 2,5 milj. kr. Det ger dock de 15 fast boende arnöborna en rationell förbindelse.

Anf. 26 ROSA ÖSTH (c):

Herr talman! Beträffande flyttningen av farleden vill jag framhålla att redan i dag använder 50 % av den tunga sjöfarten den västra farleden. Den är 700 m kortare. Den är rakare och dessutom icke belagd med den hastighetsbegränsning som gäller för den östra farleden. Det är över huvud taget inte bevisat att farleden behöver flyttas.

Jag nämnde tidigare att vägverkets sätt att göra beräkningar är något tveksamt. Det som har ifrågasatts är vägverkets sätt att göra kostnadsjämförelser. Man har kommit fram till att en broförbindelse ter sig, som man säger, orimligt dyr jämfört med en lindriven färja.

När man jämför ett objekt med lång livslängd, i detta fall en bro, med ett objekt som har kortare livslängd, i detta fall en färja, skall man välja en jämförelseperiod som svarar mot det mer varaktiga objektets livslängd. Den rimliga jämförelseperioden skulle alltså i detta fall röra sig om 60–80 år i stället för 20 år, som vägverket använder sig av. Vid en sådan beräkning blir ett broalternativ t. o. m. billigare än en färja.

En bro skulle fylla en viktig funktion, inte bara för permanent- och fritidsboende på ön utan även för det rörliga friluftslivet, där Arnö kommer att ha en betydande uppgift att fylla i den fortsatta Mälarplaneringen.

Eftersom regeringens beslut har skapat mycket stor bestörtning inom kommun och län, är det sannolikt att det kommer att bli någon form av uppvaktning framöver. Min förhoppning är trots allt att kommunikationsministern är beredd att ta upp ett fortsatt resonemang i ett sådant sammanhang.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 24

Torsdagen den
11 november 1982

*Om Arnös trafik-
förbindelse med
fastlandet*

Torsdagen den
11 november 1982

*Om vattenregle-
ringen i Hjälmaren*

9 § Svar på fråga 1982/83:61 om vattenregleringen i Hjälmaren

Anf. 27 Jordbruksministern SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Lars Ernestam har frågat mig när regleringsåtgärderna för Hjälmaren beräknas kunna genomföras.

I proposition 1979/80:91 redovisade dåvarande jordbruksministern betänkandet Ändrad vattenhushållning för Hjälmaren och uttalade att han i allt väsentligt anslöt sig till det förslag som hade lagts fram. Kostnaderna för att genomföra förslaget beräknades till ca 8 milj. kr. i 1978 års penningvärde. Regeringen föreslog statligt stöd till fortsatt utrednings- och projekteringsarbete för en ändrad vattenhushållning i Hjälmaren och därmed förenade åtgärder. Medelsbehovet för budgetåret 1980/81 bedömdes kunna inskränkas till 0,5 milj. kr. Riksdagen beslöt i enlighet med regeringens förslag. Regeringen har sedermera bemyndigat länsstyrelsen i Örebro län att disponera högst 800 000 kr. för det fortsatta utredningsarbetet. Dessa medel avsåg kostnader för att ta fram detaljförslag till olika åtgärder samt en ansökan till vattendomstolen.

I början av år 1981 tog länsstyrelsen i Örebro län initiativet till en arbetsgrupp med uppgift att ta fram ett detaljförslag till vattendomstolen. Gruppen består av representanter för huvudintressenterna i ett blivande vattenförbund. Förrättning pågår om bildande av ett sådant förbund för Eskilstunaån, vilket bl. a. skulle ta hand om ansvaret för Hjälmarens reglering. Efter vad jag erfarit räknar den arbetsgrupp, som jag här har talat om, med att en ansökan till vattendomstol skall kunna ges in första halvåret 1983. Under samma period räknar förrättningsmannen med att ett vattenförbund skall ha bildats. Jag kan inte uttala mig om hur lång tid ansökningsmålet kan ta hos vattendomstolen, men jag tar för givet att det genomförs så snabbt som det är möjligt.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 28 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jag tackar för jordbruksministerns svar.

Riksdagen beslutade 1980 om ändrad vattenhushållning i Hjälmaren. Beslutet utmynnade i utredningar om vattenförbund och vattendom samt också hur kostnaderna skulle täckas. Jordbruksministern har här i dag givit mig en tillfredsställande redovisning om hur utredningsarbetet har bedrivits.

Förberedelserna för en vattendom är i stort sett slutförda, och det nuvarande vattenvårdsförbundet, som är en mindre formell sammanslutning än det kommande vattenförbundet, har tydligen möjlighet att inlämna ansökan till vattendomstolen. Arbetet med bildande av vattenförbundet, som ju skall ge en juridiskt bindande bas för det fortsatta arbetet, har blivit försenat. Det är då ett klart besked att arbetet med denna fråga skall vara avslutat och att förbundet skall kunna bildas under 1983.

Hjälmarens berör ju tre län, och utredningens förslag om vattenförbund täcker det behov av samarbete som föreligger. I frågeställningen "När kan regleringsåtgärderna genomföras?" ligger också "Hur skall kostnaderna regleras?" Det har nämligen också betydelse med avseende på tidpunkten för genomförandet. Riksdagens beslut innebar också ett principiellt ställningstagande till att staten skulle bekosta de nya dammluckorna och rensningen av Eskilstunaån.

Tidigare diskussioner i ärendet har i hög grad gällt synpunkter om eventuellt motstridiga behov för jordbruksintressena och fritidsintressena. Det borde inte vara så. I stället är återställandet av de markområden som för hundra år sedan blev bördig jordbruksmark också ett stort naturvårdsintresse. Det har tillskapats ett kulturlandskap värt att bevara.

I detta område har också de ursprungliga fågelsjöarna Östra och Västra Kvismaren kunnat återskapas med fria vattenspeglar och ett rikt fågelliv som intresserar många människor. Blir bara regleringsåtgärderna snabbt genomförda och vattenförbundet bildat, finns också möjlighet att sommartid hålla ett jämnt vattenstånd i Hjälmarens till nytta för såväl insjöfisket som fritidsintressena.

Därför finner jag, herr talman, det angeläget att också få fråga jordbruksministern om han avser att föreslå fullföljande av 1980 års beslut även när det gäller kostnaderna för regleringen.

Anf. 29 Jordbruksministern SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Mitt svar på den punkten är ja.

Anf. 30 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jag tackar för det svaret, som innebär att de nuvarande problemen kommer att kunna lösas.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1982/83:71 om verksamheten vid AB Bofors

Anf. 31 Försvarsministern BÖRJE ANDERSSON:

Herr talman! Bengt Wittbom har frågat mig om jag och regeringen är beredda att tillmötesgå de önskemål om åtgärder från statens sida som framförts av företagsledningen och de anställda vid AB Bofors. Bengt Wittbom har med hänvisning till framförda önskemål ställt frågor om tre åtgärder, nämligen

1. tidigareläggning av vissa försvarsbeställningar,
2. aktivt stöd åt företaget i dess exportansträngningar,
3. uppmjukning av tillämpningen av nuvarande exportregler.

Försvarets behov av ammunition, krut och sprängämnen har minskat successivt under senare år. Detta beror dels på lägre förbrukning under

Torsdagen den
11 november 1982

*Om verksamheten
vid AB Bofors*

fredsutbildningen, dels på ändrade normer för hur stora beredskapslager som behövs.

I 1982 års riksdagsbeslut om totalförsvarets framtida utveckling framhölls att stora omställningsproblem inom ammunitionsindustrin kan förutses under 1980-talet. Vidare framhölls att det är nödvändigt med en samordning och strukturförändring av ammunitionsindustrin. Jag anser mot denna bakgrund att tidigareläggning av vissa beställningar inte är någon lämplig lösning, eftersom detta skulle skapa ännu större framtida problem för försvarsindustrin.

I planerna finns upptaget en kompletteringsanskaffning av ett visst antal artilleripjäser till svenska armén (haubits 77). Denna anskaffning var i försvarsbeslutsdiskussionerna ett objekt på marginalen. Den ansågs inte kunna inrymmas i den lägsta ekonomiska nivån – som nu utgör planeringsinriktning.

Med hänsyn till sysselsättningsläget i Karlskoga anser jag dock att den aktuella kompletteringsanskaffningen av haubits 77 nu bör effektueras. För Bofors är en sådan order värd ca 60 milj. kr., vilket motsvarar ungefär 200 årsarbeten i Karlskoga.

När det gäller frågorna om exporten konstaterar jag att riktlinjer och regler för svensk vapenexport nyligen har utretts och resulterat i en lagstiftning som träder i kraft från årsskiftet. Riksdagens beslut har tagits under stor enighet. Mot den bakgrunden finner jag att det inte är aktuellt med någon översyn rörande tillämpningen av dessa regler.

Anf. 32 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Jag vill tacka försvarsministern för svaret på min fråga.

AB Bofors är som Örebro läns största industriarbetsplats av mycket stor betydelse för sysselsättningen i sin region och i hela vårt län. Företaget betraktas traditionellt av människorna där som en trygg och stabil arbetsplats. Det beror dels på att man i långa tider har den erfarenheten av Bofors, men det beror också på att Bofors har haft och har stora affärer med svenska staten och svenska försvaret.

Karlskoga kommun har i dag 36 500 innevånare. Av dessa förvärvsarbetar strax under 19 000 människor. På AB Bofors jobbar 8 300 av dessa, dvs. 45 % av samtliga förvärvsarbetande i Karlskoga. Detta understryker vilken utomordentligt stor betydelse företaget har för människorna i Karlskoga och för hela kommunen. Det är därför enligt min mening av utomordentligt stor betydelse att försvarsministern och regeringen gör vad som är möjligt för att underlätta för företaget i den nuvarande litet besvärliga situationen.

Vad gäller företagens och personalens önskemål om insatser vill jag framföra till försvarsministern att det är ett bra besked för Bofors som kommer i svaret. Det ger i alla fall vissa möjligheter att överbygga problemen.

Vad gäller reglerna för export och tillämpningen av dem vill jag självfallet understryka att vi till allra största delen är helt överens om dessa regler. Jag vill dock också säga att det naturligtvis är mycket viktigt för ett företag som

Bofors, som för sin verksamhet är så beroende av den tillämpning regeringen har av sina regler, att tillämpningen sker med långsiktig konsekvens, så att företaget kan planera sin produktion och använda sin personal på ett sätt som är bra för både företaget och personalen.

För att göra diskussionen kort, herr talman, vill jag än en gång tacka försvarsministern för svaret. Jag är övertygad om att beskedet kommer att mottas med glädje av de anställda i Bofors och av företaget.

*Vid remiss av
propositionerna
1982/83:50 och 55*

Anf. 33 Försvarsministern BÖRJE ANDERSSON:

Herr talman! Primärt bör det naturligtvis vara industrins ansvar att genomföra erforderliga strukturförändringar. De nödvändiga strukturförändringarna måste också ske under socialt acceptabla former. Med hänsyn till den vikt jag tillmäter behovet av en svensk försvarsindustri kommer jag att uppmärksamt följa utvecklingen inom denna industrigren och ta erforderliga initiativ.

Jag kommer att ha ett bättre underlag i vår. Överbefälhavaren skall nämligen då redovisa ett uppdrag som belyser den nuvarande planeringens konsekvenser för ammunitionsindustrin.

Export av krigsmateriel kan i vissa fall vara ett sätt att främja en kontinuerlig beläggning inom försvarsindustrin. Jag vill dock betona att den svenska försvarsindustrins kapacitet bör vara anpassad till den svenska försvarsmaktens behov. Planeringen av försvarsmaktens materielinköp får inte heller grundas på förutsättningen att vi skall exportera vissa kvantiteter krigsmateriel. Materielplaneringen måste alltid utgå från våra egna behov. Någon uppmjukning av reglerna är således inte aktuell.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Vid remiss av propositionerna 1982/83:50 och 55

Föredrogs propositionerna
1982/83:50 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder m. m. och
1982/83:55 om upphävande av beslutet om karensdagar, m. m.

Anf. 34 ULF ADELSON (m):

Herr talman! För några veckor sedan devalverades den svenska kronan med 16 %. Vi moderater kritiserade denna alltför grova chanstagning med Sveriges ekonomi, och vi var oroliga för att regeringen inte skulle följa upp devalveringen med en tillräckligt ansvarsfull ekonomisk politik.

I den proposition som nu läggs fram besannas våra farhågor.

Den socialdemokratiska regeringen har skrivit ut en döbelnsmedicin. I bästa fall lindras kanske sjukan om konjunkturen vänder 1984. Men eftersom man inte gör någonting åt sjukdomens verkliga orsaker, blir morgondagens lidanden sjufalt värre och behandlingskraven i motsvarande mån hårdare.

Det blir tillfälle att senare återkomma till detaljerna i regeringens förslag

Torsdagen den
11 november 1982

Vid remiss av
propositionerna
1982/83:50 och 55

och oppositionens alternativ. Jag tänker därför bara kommentera den s. k. strategi som förespråkas och de förutsägelser som regeringen gör om utvecklingen nästa år.

Regeringen väntar ingen draghjälp utifrån. Den internationella utvecklingen förväntas bli svag.

Här hemma kommer utvecklingen att förete alla klassiska tecken på åtstramning: låg ekonomisk tillväxt, hög arbetslöshet och sjunkande privat konsumtion. Men tvärt emot vad som brukar ske vid en åtstramning rusar inflationen i höjden. Den positiva effekten – låga prisökningar – uteblir. Detta kallar visserligen regeringen en "produktionsexpansiv" politik – vad det nu är – men det är givetvis inget annat än gammal hederlig åtstramning. Men åtstramningen drabbar denna gång, som jag sagt förut, ensidigt näringslivet och de enskilda människorna. Den politiska och för den delen också den fackliga sektorn undantas helt från åtstramningen.

Det är inget glatt budskap regeringen presenterar. Men det är ändå delvis glättat. Prisstegringarna på 11 % är för lågt satta. Det mesta talar för att priserna stiger med betydligt mer. Att arbetslösheten inte skulle öka verkar osannolikt. Bara inom handeln och den privata tjänstesektorn försvinner sannolikt 15 000–20 000 jobb som en följd av åtstramningen. Det mesta talar – tyvärr – för nya arbetslöshetsrekord i vinter. Och skulle regeringen försöka skyla över det genom ännu mera pengar till arbetsmarknadsstyrelsen, kommer budgetunderskottet att växa ytterligare och arbetslösheten i stället att öka några månader senare, när AMS-jobben är slutförda och miljarderna förbrukade.

Bytesbalansunderskottet förväntas bli 26 miljarder nästa budgetår. Det är ett nytt rekord. Budgetunderskottet stiger innevarande budgetår från 76 miljarder till 90 miljarder enligt regeringens egen bedömning. Också det är nytt rekord. Trots denna dramatiska ökning är siffran orealistiskt låg, om inte slakten på de heliga korna påbörjas omgående.

Denna sifferserie innebär att regeringen erkänner att balansproblemen förvärras nästa år och att valrörelsen bedrevs under falska förespeglningar.

Men, herr talman, i propositionen finns inte ett enda konkret förslag till hur jätteunderskottet i statens budget skall kunna minskas. Regeringen mumlar om en hård budgetmangling, men konkret spår man på – ja, man återtär t. o. m. redan beslutade besparingar.

De mest utsatta grupperna skall kompenseras, heter det, och så fördelar regeringen ytterligare miljarder till en majoritet av svenska folket – miljarder som icke hade behövt belasta statskassan med en annan ekonomisk politik och skattepolitik. Men nu måste regeringen kompensera olika grupper för en inflation och en momshöjning som den själv tvingat fram. Budgetunderskottets dramatiska ökning är i sig nog för att man skall underkänna regeringens politik. Men också på övriga områden annonseras nu beslut som allvarligt kommer att skada Sveriges ekonomi.

Man tar första steget mot införandet av kollektiva löntagarfonder. Finansministern, som är politiskt fingerfärdig, har uttalat sig en smula oklart om de verkliga avsikterna med förslaget om en särskild utdelningsskatt, men

hans statssekreterare – som inte är lika fingerfärdig – har inte svävat på målet utan har talat klarspråk.

När det är angeläget att söka samförstånd eller "föra samtal", som den frånvarande statsministern så livligt talar om, väljer regeringen direktkonfrontation, inte bara med ett enigt näringsliv – möjligtvis med undantag för Tore Browaldh – utan med en stor majoritet av svenska folket. Och detta görs enbart för att tillgodose intresset hos ett fåtal fackliga ombudsmän och funktionärer.

Vi moderater kommer att rösta emot detta förslag, liksom varje annat förslag som innebär ett steg mot ett fackligt maktövertagande i svenskt näringsliv. Och vi kommer att arbeta för att varje beslut i en sådan riktning rivs upp efter 1985 års val.

Med hänvisning till att man vill ha en lugn avtalsrörelse har regeringen lagt sig platt på magen, för att inte säga på rygg, inför kraven från *en* av de fackliga organisationerna. På Norra Bantorget här i Stockholm har det krävts skärpt företagsbeskattning och försämring av villkoren för aktiesparande. Men det har icke stannat vid detta. LO har också dikterat inkomstskatteskalen för nästa år. Regeringen har dessutom infört ett särskilt avdrag så att just facket kan höja sina avgifter trots de kärva tiderna. Kostnaden för Sveriges folk i form av skatt: 1,2 miljarder kronor. Svängrem på löntagarna! Svängrum åt facket!

Regeringens oblyga mutor åt Landsorganisationen har gjort att skatteöverenskommelsen med mittenpartierna nu också formellt har brutit samman. Vi moderater har tyvärr fått våra misstankar bekräftade. Socialdemokrater menar icke allvar när de lovar sänkta skatter. Det gjorde de inte 1970. Det gjorde de inte under Hagapolitikens år 1974, 1975 och 1976. Det gjorde de inte heller våren 1981. Socialdemokraternas s. k. skattesänkningar har *alltid* slutat i skattehöjningar. Löftet från herr Palme om 50 % marginalskatt för den dominerande andelen heltidsarbetande kommer aldrig att infrias av en socialdemokratisk regering.

Herr talman! Det enda som är kvar av den skatteuppgörelse som bl. a. socialdemokraterna gick till val på är avdragsbegränsningen – den Kleppe-modell som t. o. m. herr Kleppe själv var klok nog att avstå från – och höjda arbetsgivaravgifter. Den socialistiska biten är kvar, resten är borta. Landets löntagare får nöja sig med att betala en skattesänkning som de inte får se röken av, eller möjligtvis är det röken de får se av den.

Det finns starka principiella invändningar mot att så ensidigt favorisera en intresseorganisation som socialdemokraterna nu gör. Det är trots allt en regering som svenska folket har valt – inte 20 ombud för fackliga intressen. Så här i historiens ljus är det inte svårt att förstå varför ledande LO-män tackat nej till regeringsposter. Makten finns ju i LO-borgen på Norra Bantorget. Kanslihuset och TCO-kansliet på Linnégatan är dess filialer.

Ett sammanfattande omdöme om den ekonomiska politik regeringen presenterat måste bli hårt. Motsättningen mellan verklighet och förslag är stor. Klyftan mellan det ekonomiskt nödvändiga och det som är politiskt möjligt för regeringen går inte att överbrygga. Där viljan är god saknas

Torsdagen den
11 november 1982

Vid remiss av
propositionerna
1982/83:50 och 55

förmågan. Där viljan är ond är uppfinningsrikedomen dess värre stor.

Låt mig nämna några exempel på motsättningarna i den socialdemokratiska politiken. Regeringen vill minska budgetunderskottet. Väktaligheten är stor i propositionen när riskerna med detta gigantiska underskott utmålats. Men samtidigt föreslås utgifter som i ett slag ökar detta underskott till rekordbelopp.

Regeringen säger sig "öppna möjligheter att inom rimlig tid eliminera bytesbalansunderskottet och börja avvecklingen av utlandsskulden". Det arbetet inleder regeringen nu med att bytesbalansbrist och skuldbörda drivs till rekordbelopp både 1982 och 1983.

En huvudpunkt i krisplanen – för att inte tala om vad det var i den socialdemokratiska valrörelsen – är att inflationen skall bekämpas. Det första regeringen gör är att genom devalvering och skattehöjningar driva upp priserna dubbelt och tredubbelt mot i våra konkurrentländer.

Regeringen vill, säger man stolt, undvika ett statssubventionerat näringsliv. Hur börjar man? Jo, det gör man "med stora ytterligare medelsanvisningar för redan inträffade förluster och kapitaltillskott i den statliga företagssektorn".

Och så vill regeringen till varje pris stärka näringslivets konkurrenskraft och återställa företagets framtidstro. Det hörde vi herr Palme säga senast i går kväll. Hur gör man då? Jo, det sker genom en avdragsbegränsning som särskilt drabbar nyföretagandet, genom en ny löneskatt som höjs varje år hela valperioden, genom att eventuellt införa en proms, en produktionsfaktorsskatt, vidare genom ett försämrat skattefondssparande, genom återinförd dubbelbeskattning på aktier, genom att ta bort den 30-procentiga skattereduktionen på utdelningsinkomster, genom en utdelningsskatt på 20 % som medför trippelbeskattning av aktier – som enda land i världen –, genom skatt på äldre vattenkraftverk, genom vinstavsättning på 20 % till räntelösa konton, genom en höjning av förmögenhetsskatten med 0,5 %, vilket särskilt drabbar just tillgångar som aktier, som skall deklareras till fulla marknadsvärdet. Och som lök på laxen ligger hotet om löntagarfonder.

Allt detta sägs vara en förutsättning för att löntagarna skall hålla sig lugna i avtalsrörelsen. Jag tvekar inte att säga att det är ett ansvarslöst resonemang, som om det har något verklighetsunderlag beror på att socialdemokraterna under årtionden bedrivit klasskampsgitation och spelat ut olika grupper mot varandra.

Den som sår vind får skörda storm. Socialdemokraternas tal om övervinster i företagen som gynnar kapitalägare och skinnar löntagare har effektivt dolt allas vårt gemensamma intresse av att det skall löna sig för svenska folket att spara i aktier och satsa i svenska företag.

Det borde nu vara dags för socialdemokraterna att sluta spela denna komedi om konflikten mellan kapital och arbete. En miljon svenskar sparar i aktier. Utdelningen är i genomsnitt mindre än 1 % av lönesumman. Den beskattas redan i dag till mer än 50 %, och nu skärps skatten ytterligare. Om de socialdemokratiska ledarna och de fackliga ledarna talade om sanningen i stället för att försöka spela på falska känsloträngningar skulle klimatet för

investeringar i Sverige vara betydligt bättre. Och regeringen skulle slippa att genomföra dessa förslag, som försvårar företagens försörjning med just riskvilligt kapital.

Ingen blir lyckligare av att villkoren för sparande i aktier försämrats. Tvärtom. Det leder bara till färre jobb i Sveriges industri. Det privata kapitalet går företagens näsa förbi. Penningplaceringar i papper kommer ju icke att upphöra bara för att aktiebrevens blir dyrare. Det blir i stället andra papper som finner köpare – frimärken och grafiska blad.

Och sedan kommer socialdemokraterna att anklaga marknadskrafterna för att syssla med improduktiva penningplaceringar – det gör de redan i dag. Först förstör man marknaden, och sedan anklagar man den för att inte fungera.

Regeringen har en majoritet i denna kammare, även om det inte ser ut så i dag, så den kan fatta sådana här beslut. Men den får själv ta ansvaret om folk slutar att satsa på produktionen här hemma och i stället satsar sina sparpengar på annat sätt, och regeringen får skylla sig själv om företagen investerar utomlands och inte i Sverige.

I regeringens proposition finns också ett helt riktigt resonemang om att våra basindustrier drabbas särskilt hårt av utvecklingen i omvärlden. En viktig orsak är bl. a. att de är så beroende av energi. Men vilken vishet ligger då förborgad i förslaget att höja energikostnaderna genom en extra skatt på vattenkraft?

Får man tro socialdemokraterna, har ett bolag som Uddeholm under flera år gått med övervinster. De kunde ju ha talat med sina kolleger på Wermlandsbanken. Detta företag drabbas med stor kraft av en särskild "övervinstbeskattning". Men företaget har gått med stora förluster under lång tid och har tvingats friställa tusentals anställda. Aktieägarna – denna förhatliga grupp – har inte haft någon utdelning sedan mitten av 1970-talet. Men övervinster finns det ändå att beskatta. Vet regeringen egentligen vad den gör, frågar man sig.

Den nya elskatten framstår som än mer bisarr, eftersom regeringen säger att vi skall minska användningen av olja och öka förbrukningen av svensk energi. Hur vist är det inte att då beskatta svensk energi ytterligare!

Allt detta kommer att motverka en investeringsuppgång. I stället lovar regeringen naturligtvis statliga pengar för offentliga investeringar. Det var ett stort nummer i valrörelsen. Men med förlov sagt: Berget födde en råtta – en liten men å andra sidan en mycket dyr råtta, 3 miljarder kronor.

När man nu vill stimulera en investeringsuppgång i svensk industri, kommer verkligen ett dubbelspår mellan Älvsjö och Flemingsberg eller en breddning av Värmdövägen, för att vi på ett litet bekvämare sätt skall komma till sommarstugorna, att betyda en sådan investeringsuppgång? Eller är det satsningen på postverket som är dynamiken i den nya investeringsuppgången med regeringens politik? Det stora bostadsbyggnadsprogram som vi hörde talas om i vartenda valtal inskränks nu till, om vi har räknat rätt, 200 lägenheter. Det lär inte ge något lyft för svensk industri i allmänhet eller för gardinfabriken i Kinna.

Torsdagen den
11 november 1982

*Vid remiss av
propositionerna
1982/83:50 och 55*

Herr talman! Socialdemokraterna tar inte itu med några av de fyra grundläggande problemen i vår ekonomi, bytesbalans- och budgetunderskotten, inflationen och sysselsättningen. Den offentliga sektorn är för stor. Det botas inte genom högre utgifter i stat och kommun.

Skatterna är för höga. Vi vet att det urholkar viljan att jobba och framtidstron, att det i stället stimulerar till svartarbete och skattefusk och motverkar hederligt arbete och sparande. Vem tror att det blir en bättring om skatterna höjs ytterligare?

Ja, regeringen gör det, för höjda skatter och nya skatter är ett av de vallöften som faktiskt infrias. Men det infrias å andra sidan rejält. Det erkännandet skall jag gärna kosta på mig. Hör här en lista på skatteskärpningar som regeringen kokat ihop bara under en månad i kanslihuset:

Momsen höjs med 2 %, arbetsgivaravgiften med lika mycket, höjd avgift på arbetslöshetsförsäkring, höjd skatt på förmögenhet, på arv och gåvor, höjda landstingsskatter som en följd av att landstingens volym nu skall öka med 2 %, höjda kommunala skatter av samma skäl. En del av höjningarna har redan beslutats – andra kommer som brev på posten. Vi får skärpt skatt på aktiesparande i skattesparfonderna. Vi får återinförd dubbelskatt på vanligt aktiesparande och extra skatt på aktieutdelning. Vi får en ny skatt på hyreshus och en särskild skatt på videoapparater. Jag undrar hur många det är i dessa branscher som regeringen har varit i kontakt med i sina vittomtalade samtal? Vilka konsekvenser får det här för dem som arbetar i dessa branscher? Någon utredning finns inte. Man lägger bara blint fram ett förslag om nya skatter.

Herr talman! Regeringens "offensiva" devalvering är ett vågspel. Den förutsätter nämligen att man sparar kraftigt i stat och kommun och stimulerar industrin. Jag har här efter bästa förmåga försökt påvisa att den politik regeringen driver ger rakt motsatt resultat. Det offentliga växer, enskilda sektorn krymper. Den öppna handen mot näringslivet var en knuten näve.

Om inte socialdemokraterna lägger om kursen kommer Sveriges ekonomi att kraftigt försämrans de närmaste tre åren. 1985 kommer vi att ha ett väsentligt sämre utgångsläge än den socialdemokratiska regeringen hade nu i höst.

Vårt parti sade i valrörelsen att socialdemokraterna satte sig i en omöjlig situation, om de skulle vinna valet. De skulle antingen tvingas svika sina löften eller svika ansvaret för landets ekonomi. De är i god färd med bäggedera.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att det är med stor förvåning jag ser att statsminister Olof Palme inte finns här i kammaren för att delta i denna remissdebatt om regeringens ekonomisk-politiska förslag. Statsministern har markerat propositionens vikt genom en egen föredragandetext. Den i sak direkt ansvarige finansministern är enligt uppgift utomlands. Var statsministern befinner sig är outrett. Förmodligen har han ett s. k. samtal med organisationer utanför detta hus.

Vad är viktigare i våra demokratier för en statsminister än att svara inför

parlamentet? frågar jag mig. Genom sin frånvaro här i dag visar statsministern sitt förakt för Sveriges folkvalda riksdag.

Nr 24

Torsdagen den
11 november 1982

Anf. 35 THORBJÖRN FÄLLDIN (c):

Herr talman! Det vore fel att säga att socialdemokratin har tappat greppet om ekonomin. Sanningen är att socialdemokraterna i oppositionsställning aldrig hade något sådant grepp. Man ställde sig gång efter annan vid sidan av verkligheten. När man nu har att i regeringsställning forma en realistisk, verklighetsanknuten och sammanhållen ekonomisk politik, föreslår man åtgärder som är sinsemellan motstridiga, som driver upp inflationen och som ökar budgetunderskottet – detta trots kraftiga skatte- och avgiftshöjningar.

*Vid remiss av
propositionerna
1982/83:50 och 55*

De propositioner som nu remitterats till riksdagens utskott innebär förslag om ett helt ny och – jag tvekar inte att säga – äventyrlig väg för Sveriges ekonomiska politik.

Denna politik riskerar att förändra grundläggande positiva utvecklingslinjer till deras motsats.

Inflationen, som var på väg ner, kommer att stiga våldsamt. Detta sker samtidigt som inflationen ute i vår omvärld ser ut att fortsätta att sjunka. Underskottet i våra totala affärer med omvärlden kommer att öka och kommer därför att tvinga fram en ökad utlandsupplåning.

Utan en fast hand över ekonomin är det omöjligt att föra en verkningfull fördelningspolitik till förmån för de sämst ställda grupperna. Låginkomsttagare, pensionärer, handikappade och familjer med många barn kommer att drabbas särskilt hårt av den socialdemokratiska politiken. De särskilda åtgärder som sätts in för dessa grupper kompenserar på intet sätt för de påfrestningar som höjda priser och skatter innebär.

Herr talman! Det är inte riksdagens uppgift att pröva det moraliska i att man under valrörelsen ger sken av en expansiv politik för att efter valet göra precis tvärtom. Det är inte heller riksdagens sak att pröva på vilket sätt pensionärer, handikappade, låginkomsttagare och barnfamiljer känner sig lurade. Vår uppgift här i riksdagen är att sakligt pröva delförslag och helheten i de propositioner som regeringen lägger fram. Enligt min mening finns det skäl att kritisera såväl den allmänna inriktningen som många av delförslagen.

Vi har också att pröva de nu föreslagna åtgärderna utifrån den verklighet som socialdemokratin skapat genom devalveringen – en devalvering som var onödig men som drevs fram genom socialdemokraternas löftespolitik i valrörelsen. Tyvärr har vi hittills måst konstatera att socialdemokraterna inte är beredda att anpassa åtgärderna till den verklighet de själva har skapat. Det gäller i högsta grad beträffande förslagen om statlig inkomstskatt.

Den nu förda politiken riskerar att leda till ökad arbetslöshet. Om den internationella utvecklingen blir fortsatt svag – det är mycket som talar för det – då kommer inte en exportledd efterfrågan att kunna ersätta det bortfall här hemma som den socialdemokratiska regeringens politik kommer att medföra. Då är ökad arbetslöshet ett faktum. Det kan i sin tur komma att

Torsdagen den
11 november 1982

*Vid remiss av
propositionerna
1982/83:50 och 55*

tvunga fram ännu större satsningar på arbetsmarknadspolitik än som eljest skulle ha varit nödvändigt.

Den senaste mätningen som redovisats i dagarna och som visar en mycket kraftig nedgång av den öppna arbetslösheten är resultatet av de kraftfulla arbetsmarknadspolitiska satsningar som mittenregeringen gjorde. Det gäller inte minst åtgärderna för våra ungdomar. Det är nödvändigt, herr talman, att i detta sammanhang göra detta påpekande mot bakgrund av allt som har sagts i denna fråga.

Vad Sverige behöver är en politik som tryggar sysselsättningen inte bara på kort sikt utan också i ett längre perspektiv. Det måste föras en aktiv näringspolitik baserad på enskilt näringsliv och småföretagsverksamhet. Forskning och teknisk utveckling måste prioriteras, om vi skall hänga med i den internationella konkurrensen och om vi skall kunna vinna nya marknader och nya marknadsandelar.

När det gäller näringslivets framtida utveckling är tillgången på riskvilligt kapital av avgörande betydelse. Genom den inflationsekonomi som regeringen nu satt i gång och genom försämringen för dem som låter sitt sparande gå till aktier är det stor risk att regeringen har skapat en spekulatioskonomi, en utveckling där sparare och likvida placerare finner det gynnsammare att spekulera i guldjetonger, diamanter, mark och fastigheter i stället för att ställa sina pengar till förfogande för det näringsliv som vi alla skall leva av.

Offentliga investeringar skall ske på områden där de ökar landets ekonomiska handlingsfrihet och möjligheterna att effektivt utnyttja våra tillgångar. Centralplanering över näringsliv liksom centralplanering över kommuner måste med kraft avvisas.

Inflationen måste begränsas så långt det nu är möjligt mot bakgrund av den redan genomförda devalveringen. Då är det värt att komma ihåg att om inflationen får styra fördelningspolitiken, drabbas de sämst ställda. Bördorna skall fördelas genom medvetna politiska beslut till förmån för de sämst ställda i samhället.

I detta sammanhang noterar jag, herr talman, att socialdemokraterna numera accepterar att flerbarnsfamiljerna får en extra förstärkning av barnbidraget. När den regering som jag ledde lade fram ett sådant förslag, gick socialdemokraterna emot det. Det är bra när en syndare sig omvänder och inser vad en medveten och angelägen fördelningspolitik kräver. Min uppmaning är: Tänk om, och låt denna syn också prägla det särskilda stödet till pensionärerna! Även i det avseendet är det viktigt att de sämst ställda får förtur till de resurser som kan åstadkommas.

Herr talman! Budgetunderskottet får inte rusa i höjden på det okontrollerbara sätt som nu sker. Varje utgift måste prövas med hänsyn till de effekter som ett ökat underskott medför.

För centerpartiets del är det en självklar utgångspunkt för våra motioner och för vårt arbete här i riksdagen att en politik formas som leder fram till ekonomisk stabilitet och till ett framgångsrikt näringsliv, som kan ge trygg

och varaktig sysselsättning och som leder till en rättvis fördelningspolitik, till decentralisering och resurshushållning.

Nr 24

Torsdagen den
11 november 1982

Anf. 36 OLA ULLSTEN (fp):

Herr talman! I ett anförande för två år sedan i Malmö sade Kjell-Olof Feldt att den dåvarande regeringen "saknar politisk legitimitet eftersom den tillträdde på falska löften".

I går presenterade alltså samme Kjell-Olof Feldt sitt och den nya regeringens "Vad är det?" till de socialdemokratiska budord med vilka man uppbyggde väljarna under sitt långa korståg mot mittenregeringens påstått orättfärdiga politik. Nu skulle vi få se vad som menades med motsatsen till falska löften, dvs. äkta löften.

Första budet var att det måste bli slut på den åtstramningspolitik under vilken medborgarna suckat och dignat i sex år. Med detta menade socialdemokraterna att vi måste föra en ännu hårdare åtstramningspolitik.

Andra budet var att det måste bli slut på de ständiga prisstegringarnas tidevarv. Med detta menade socialdemokraterna att vi måste acceptera en fördubbling av inflationen i Sverige.

Tredje budet var att det måste bli slut på de ständiga sänkningarna av människornas reallöner. Med detta menade socialdemokraterna att landets väl kräver att löntagarna accepterar en dubbelt så kraftig sänkning av sina arbetsinkomster som tidigare.

Fjärde budet var att underskotten i statens budget måste minskas dramatiskt om inte landets ekonomi skulle gå över styr. Med detta menade socialdemokraterna, framgår det av den framlagda propositionen, att underskottet redan i årets budget bör stiga från 76 till 90 miljarder.

Femte budet var att landets pensionärer måste återfå full värdesäkring för sina pensioner. Med detta menade socialdemokraterna att det vore fel att undanta just pensionärerna från den nödvändiga åtstramningspolitikens bördor.

Sjätte budet var att en socialdemokratisk regering skulle slå vakt om barnfamiljerna. Med detta menade man att en barnfamilj som nu drabbas av 4 000 à 5 000 kr. högre levnadsomkostnader skall gottgöras med 300 kr.

Sjunde budet var att skatterna skulle skyddas mot inflationen. Med detta menade man att det vore orättfärdigt att skydda skatterna, i varje fall mot den inflation som regeringen själv står för.

Åttonde budet var att hyrorna inte fick fortsätta att öka. Med detta menade socialdemokraterna att det är nödvändigt att hyrorna stiger, eftersom allting annat ju blir dyrare.

Nionde budet var att investeringarna måste ökas för att man skulle kunna råda bot mot arbetslösheten. Med detta menade socialdemokraterna att de pengar som företagen behöver för att investera och ge människor sysselsättning måste göras svåråtkomligare än de varit tidigare.

Tionde budet var att löntagarfonder borde införas men att frågan om hur fonderna skulle se ut var en förhandlingsfråga med industrin. Med detta

*Vid remiss av
propositionerna
1982/83:50 och 55*

menade socialdemokraterna en lagstiftning som utan någon som helst remissomgång konfiskerar 20 % av aktieutdelningen.

Med dessa förklaringar har vi alltså fått uppleva vad som menas med en regering som har politisk legitimitet, en regering som tillkommit sedan det parti som bär upp den gett väljarna ärliga och klara besked om vad man tänkte göra, om man fick väljarnas förtroende.

Det är, herr talman, ett bedrövligt skådespel vi upplever, en uppvisning utan motstycke i trolöshet, svek och falskhet. Detta drag i regeringens politik är så slående att en granskning av förslagen i sak nästan riskerar att komma bort.

Ändå är det naturligtvis nödvändigt att göra också den bedömningen.

Det behövs naturligtvis en stram ekonomisk politik om Sverige skall klara sig igenom den kris som världsekonomin f. n. upplever.

Felet är alltså inte att socialdemokraterna nu inser det. Felet är att man skapade förväntningar hos människorna om att åtstramningspolitiken inte var nödvändig och att, i den mån den var det, den inte skulle bli kännbar för någon enda större grupp i samhället.

Men det är också fel slags åtstramningspolitik man väljer. I stället för att åstadkomma en balanserad dämpning av överkonsumtionen genom återhållsamma lönekrav och minskande offentliga utgifter satsar man nu ensidigt på att minska den privata konsumtionen.

Genom att göra det skapar man krav på kompensation från inkomstsvaga grupper. Dessa krav måste tillgodoses. För att nödtorftigt leva upp till målsättningen att inte öka budgetunderskottet betalar man kompensationsinsatserna genom att höja skatter av olika slag. Därigenom minskas det privata konsumtionsutrymmet ytterligare, vilket säkert kommer att leda till nya krav på kompensationer i en enda ond cirkel.

I valrörelsen angav socialdemokraterna fyra löften som skulle infrias. Pensionerna skulle värdesäkras fullt ut, anslagen till kommunerna skulle ökas, stödet till de arbetslösa höjas och karensdagarna avskaffas. Detta skulle ske för att kompensera för försämringar som man ansåg att mittenregeringen hade åstadkommit.

De förslag regeringen nu lägger fram kompenserar dock inte ens för de försämringar för de svenska hushållen som man själv redan, under 32 dagar, har lyckats åstadkomma. Med den ena handen tar man ifrån löntagare, korttidssjuka och barnfamiljer en rejäl bit av deras pensioner och arbetsinkomster. Med den andra ger man litet tillbaka i form av barnbidrag, slopade karensdagar och extra pålägg på pensionerna.

Det var betecknande att Olof Palme i TV i går inte kunde säga om det skulle bli bättre eller sämre för pensionärerna med deras politik än med mittenregeringens. I valrörelsen däremot var budskapet mycket precist: hela pensionssystemet skulle gröpas ur, ja, rent av falla samman, om socialdemokraterna inte kom till makten.

För kommunerna blir affären inte mycket bättre. Reaktionen där är att den förda politiken tvingar fram tidigare, inte planerade skattehöjningar – i Stockholmsområdet, där vart femte hushåll finns, med nästan två kronor.

De arbetslösa erbjuds generöst ett par tiotusent mer per dag. Det kompenserar inte ens för den momshöjning som man genomför för att betala den här förbättringen och som givetvis måste belasta också de arbetslösa.

Detta är, herr talman, en genuint dålig politik för Sverige. När ett av de allvarligaste balansproblemen är att den offentliga sektorn är för stor för att den skall kunna finansieras, ökar man budgetunderskottet redan genom det förslag vi nu har fått med 7,5 miljarder kronor. När man behöver få människor att vara med och arbeta Sverige ur krisen, är den belöning man utlovar sänkta löner, höjda skatter och kraftiga prisstegringar.

Politiken gentemot företagen är densamma. Alla vet att det finns ett samband mellan vinster och investeringar. Regeringen säger det själv i sin proposition. Vinstmöjligheter lockar till investeringar, investeringar görs med vinstmedel.

Trots detta går regeringsförslaget ut på att pressa ned vinsterna. Det ena argumentet är att motverka att företagen tjänar för mycket på devalveringen. Det är möjligt att vinstavsättningen till riksbanken nödortfigt kan försvaras med denna motivering, men knappast den 20-procentiga utdelningsskatten.

Motivet för vinstdelningen är att man vill motverka löneglidningen. Men det gör man inte genom en generell vinstbeskattning, lika för alla företag, oavsett om de ger eller inte ger vinster som skapar utrymme för löneökningar utöver de avtalade.

Det är därför, herr talman, omöjligt att se utdelningsskatten som någonting annat än ett första steg mot införandet av kollektiva löntagarfonder. Tanken bygger ju också på precis samma idé som den som ligger till grund för löntagarfondsstrukturen, nämligen att politiker, byråkrater och fackföreningsfunktionärer har bättre insikter om vilka investeringar som bör göras och var och när de bör göras än man har inom företagen.

Regeringen vill mobilisera hela nationen mot den ekonomiska krisen, säger man också i propositionen. Det målet tror man att man når genom att ta stryptag på de enskilda människornas arbetsinkomster, genom en hård ideologisk konfrontation med näringslivet och genom att skapa hårdare motsättningar än någonsin mot oppositionen här i riksdagen.

Därmed har vi också fått ett "Vad är det?" till budet om den utsträckta handen. Det är mot intresseorganisationer med en pålitlig socialdemokratisk dominans man sträcker ut sina händer.

Det är inget fel i att regeringar, oavsett politisk färg, har goda kontakter med viktiga organisationer. De spelar en central roll i den svenska demokratin. Det gäller inte minst de fackliga organisationerna. De har av tradition också visat att de är beredda att ta samhällsansvar, när det krävs av dem. Deras stöd är naturligtvis särskilt viktigt i tider med ekonomisk kris som den nuvarande.

Men demokratin hamnar på ett sluttande plan, om en regering gör sig helt beroende av organisationerna, om dess politik står och faller med olika organisationers fulla lojalitet, om samförstånd med organisationer får motivera trolöshet mot andra samarbetspartner, om man anser att löften,

*Vid remiss av
propositionerna
1982/83:50 och 55*

nyss givna till stora väljargrupper, utan vidare kan brytas, bara man får organisationernas välsignelse för löftesbrottet.

Det är just det vi ser exempel på nu. Genom devalveringspolitiken har regeringen gjort sig helt beroende av lojalitet från arbetsmarknadens parter. Om löntagarnas organisationer inte avstår från att kompensera sig för devalveringen i avtalet och arbetsgivarna inte förmår att stå emot kravet på löneglidning, då går helt enkelt den socialdemokratiska ekonomiska ekvationen inte ihop.

Att den här lojaliteten har sitt pris visade sig inte minst i överläggningarna om skatterna. Det framgick klart både av vad som sades från regeringen i offentliga uttalanden och under förhandlingarna att man också inom regeringen ansåg det motiverat att stärka inflationsskyddet i skattesystemet till följd av den väntade inflationen.

Man lade också sent omsider fram ett bud med den innebörden under förhandlingarna. Det var otillräckligt för att ens tillgodose regeringens egen inflationsbedömning. Dessutom kompletterades det med ett för skatteuppgörelsen helt ovidkommande förslag till avdragsrätt för avgifter till fackföreningarna. Den reformen kom litet överraskande, minst sagt.

Staten har i dag mer ont om pengar än någonsin. Handikappade, arbetslösa, barnfamiljer och människor med små pensioner får finna sig i att deras krav inte kan bli tillgodosedda. Just i det läget har regeringen plötsligt råd att satsa nästan en och en halv miljard på en improviserad skattelättnad för dem som betalar fackföreningsavgifter. Det är inte svårt att inse varifrån den tanken inspirerats.

Men det här budet var inte förhandlingsbart. Mittenpartierna, som man träffat skatteuppgörelsen med, hade att ta eller förkasta det. Det var redan färdigförhandlat – med LO och TCO, dock inte mera färdigförhandlat än att regeringen efter några dagar var tvingad att klippa av också detta sköra band för att hålla ihop skatteuppgörelsen. Det blev inget extra inflationsskydd över huvud taget när det kom till kritan. I stället ändrade man skatteskalorna med en modell som var skraddarsydd för att tillgodose just LO:s krav, detta trots försäkringar under förhandlingarna om att den överenskomna skatteskalen inte skulle ändras.

Men också detta är tydligen för Olof Palme ett sätt att samla nationen till gemensamma tag mot den ekonomiska krisen.

Om pensionerna hade man som bekant gjort upp med väljarna. Det skulle bli full kompensation för alla prisökningar. Det var inga reservationer inlagda i de påståendena. Det löftet höll i knappa tre veckor. Den här gången var det PRO som gick i god för att landets pensionärer hade förståelse för att löftet måste brytas.

Herr talman! Varken PRO eller LO har något som helst mandat från de svenska väljarna. De är inte ansvariga inför väljarna eller riksdagen. De är ansvariga endast inför sina medlemmar. Ändå låter regeringen ord från dessa organisationers ledningar väga tyngre än både vallöften och överenskomelser här i riksdagen med andra partier.

Jag sade en gång att socialdemokratin blivit kravmaskinernas fånge. Tyvärr har jag fått mera rätt än jag någonsin fruktade.

Nr 24

Torsdagen den
11 november 1982

Anf. 37 LARS WERNER (vpk):

Herr talman! Det hör väl egentligen till ovanligheterna att det blir debatt här i kammaren när regeringen till riksdagen avger propositioner. Det kunde kanske vara mer motiverat, om det inte vore så, att alla partier är representerade i utskotten, där ju realbehandlingen kommer att ske.

Nu är det emellertid som det är, och debatten i dag inleddes av Ulf Adelsohn, som med sina svepande och reaktionära formuleringar, för att inte säga med sin föraktfulla inställning, angrep fackföreningsrörelsen. Det var ungefär som att höra moderaterna och Ulf Adelsohn i valrörelsen, där de drev sin vulgära propaganda på samma sätt. Det var nästan bara angreppen på bygnadsarbetarna, som påstods sjukskriva sig på fredagarna, som saknades här i dag.

Han talade också i sammanhanget om mutor. Får jag bara i all stillsamhet fråga Ulf Adelsohn:

Hur ser era ekonomiska relationer och transaktioner med det svenska näringslivet ut i dag och hur har de sett ut under de senare åren?

Det var också rätt betecknande att han, när han angrep fackföreningsrörelsen, inte med ett enda ord berörde den roll som Arbetsgivareföreningen och dess organisationer spelar, och spelade inte minst i valrörelsen.

Inte oväntat talar de borgerliga, precis som i valrörelsen, här ganska högljutt om svek. Jag tycker att ni skall vara litet försiktiga när ni använder de orden. Ni är inte helt trovärdiga på den punkten. När ni en gång trädde till i regeringsställning lovade ni att lyfta landet ut ur krisen men gjorde precis tvärtom. Ni förde en medveten omfördelningspolitik, där ni gynnade kapitalägarna på löntagarnas bekostnad. Ni bedrev en medveten kamp mot löntagarna under sex år i regeringsställning.

Moderaterna lovade att sänka skatterna, men var i stället med och höjde minst 75 olika skatter.

Centern lovade att stoppa kärnkraften, men var sedan i stället med om att bygga det ena kärnkraftverket efter det andra.

Folkpartiet lovade alla ungdomar arbete och utbildning, men lät sedan ungdomsarbetslösheten rusa i höjden.

Tillsammans lovade de tre borgerliga partierna dessutom pensionärerna att deras pensioner skulle vara värdebeständiga, men avskaffade sedan värdesäkringen trots det uttryckliga löftet. Därför tycker jag att de borgerliga partiernas vecklagan – och jag tvekar inte att säga låtsade omsorg om pensionärer, löntagare, barnfamiljer och lågavlönade – ljuger mycket falskt och inte kan dölja vad de själva sysslade med i regeringsställning.

Jag tror att väljarna med all rätt är trötta på alla politiker, som utställer löften som de sedan hoppar av. I första hand gäller det de borgerliga, men det har också sin betydelse för den nya regeringen. Jag tror att socialdemokraterna skulle ta lärdom och varning av de borgerliga partiernas svek mot många människor under sina sex års regeringande.

*Vid remiss av
propositionerna
1982/83:50 och 55*

Torsdagen den
11 november 1982

*Vid remiss av
propositionerna
1982/83:50 och 55*

När det sedan i sak gäller de två propositioner som regeringen förelägger riksdagen i dag – om vissa ekonomisk-politiska åtgärder och genomförandet av de s. k. fyra vallöften – tycker vi att det är en blandning av bra och dåliga förslag.

Det dåliga är att man uppenbarligen i långa stycken avser att vända tillbaka till den gamla politiken från tiden före 1976. Det var ingen bra politik. Den var otillräcklig, och den byggde framför allt på en stark ekonomisk tillväxt, som inte finns i dag. Den byggde på en övertro på en exportledd expansion, som heller inte är trolig i dag.

De bra förslagen är, menar vi, alltför begränsade och alltför kortsiktiga. Den nödvändiga och också av inte minst många socialdemokrater önskade och väntade politiska förnyelsen, med långsiktiga och radikala lösningar, har uteblivit. Regeringen lovar i den ena propositionen en rättvis fördelningspolitik, att bördorna skall fördelas efter bärkraft. Men i samma proposition föreslår man att skatteomläggningen skall justeras, så att de högst avlönade skall få ytterligare kompensation, utöver de redan stora skattelättnaderna. Det är ingen rättvis fördelningspolitik.

Till detta kommer att en avgörande förutsättning och egentligen ett villkor för skatteuppgörelsen var att låg- och mellaninkomsttagarna skulle få kompensation i avtalsrörelsen för de stora orättvisorna. Nu säger företrädare för regeringen att avtalsrörelsen helst skall sluta på noll. Hur går det då med kompensationen till de lågavlönade, som inte fick någonting med i skatteöverenskommelsen? Det var ju en helt avgörande förutsättning för skatteuppgörelsen. Därmed faller, tycker jag, en avgörande förutsättning för den.

De borgerliga har dessutom nu hoppat av skattekompromissen. Då borde regeringen, menar jag, också göra det. Dra tillbaka förslaget om stora skattelättnader för de högst avlönade – det skulle på ett påtagligt sätt underlätta avtalsrörelsen!

Den andra propositionen består även den av bra och dåliga förslag.

Regeringen föreslår bl. a. en allmän momshöjning. Det höjer priserna på mat och andra nödvändighetsvaror, vilkas priser redan har fördubblats av de borgerliga partierna. Det lägger nya tunga bördor på barnfamiljer och lågavlönade. Inte heller det är en rättvis fördelningspolitik. Därför finns det också ett starkt motstånd, inte minst inom den fackliga rörelsen, mot den delen av förslaget.

Mjölksubventionerna och de blygsamma höjningar av barnbidragen som regeringen föreslår är helt otillräckliga åtgärder, som inte ger kompensation för devalveringen och ännu mindre för en eventuell momshöjning. Det innebär inte heller att man lever upp till de löften som givits om en rättvis fördelningspolitik.

Det borde regeringen fundera över. Jag tycker inte att man skall underskatta risken för att de borgerliga partierna på ett mycket falskt sätt kommer att utnyttja detta. Det har vi sett i valrörelsen, och inte minst de senaste veckorna.

Vpk sade under hela valrörelsen nej till planerna på en allmän

momshöjning. Som bekant kräver vi sedan många år tillbaka att momsens på maten skall tas bort som ett första steg i en momsavveckling. Vi är starkt kritiska mot alla indirekta skatter.

Den uppfattningen delas i dag av en opinion långt utanför vårt parti, av människor i alla partier och alla samhällsklasser, i olika organisationer och inte minst i regeringspartiets egna led. Regeringen vet – den bör i varje fall göra det – att det inte finns någon majoritet här i kammaren för en momshöjning. Ändå föreslår man i en proposition att momsens skall höjas. Jag vill därför än en gång uppmana regeringen att dra tillbaka det förslaget, för att undvika ett onödigt nederlag här i riksdagen.

Det finns en majoritet här i kammaren för en ny politik, för en rättvis fördelningspolitik, mot arbetslöshet och ekonomisk kris. Ni har från regeringens sida nu förhandlat med de borgerliga partierna, i varje fall med ett par av dem, och det gick inte bra. Det gick minst sagt dåligt. Om ni bara vill finns det en klar majoritet för ett nytt skattebeslut och för en helt annan finansiering av de fyra vallöften. Det finns en majoritet här i kammaren för en ny politik i löntagarnas och flertalet människors intressen. Låt oss använda den! En rättvis fördelningspolitik kan aldrig genomföras i samarbete med ett eller flera borgerliga partier.

Anf. 38 LILLY HANSSON (s):

Herr talman! Det är ett högt tonläge som de borgerliga partiledarna har lagt sig till med efter valet. Ulf Adelsohn tar som vanligt priset. Ola Ullsten försöker så gott han kan nå upp till Ulf Adelsohns tonläge men lyckas inte riktigt. Thorbjörn Fälldins tonläge i dag har varit mer saktmodigt. Det är väl egentligen bara Lars Werner som har diskuterat sakfrågan, alltså de propositioner som är lagda på riksdagens bord. Men det här tonläget tycker jag verkar vara mer anpassat för borgerligt internt bruk än för en seriös debatt här i kammaren. Att döma av det jag har hört hittills i dag, speciellt från Ulf Adelsohn, torde ni nu ha förbrukat alla invektiv i vårt språk, varför jag förväntar mig en mer sansad debatt i fortsättningen.

Skalar man bort överorden och de missvisande beskyllningarna i det som sagts hittills återstår i sak inte mycket att bemöta. Ulf Adelsohn och hans ståndaktiga tennsoldater framstår i dag enbart som grälsjuka, sökande grälet för grälandets egen skull. Jag hade förväntat mig ett annat agerande från åtminstone ett par av oppositionens företrädare. Tyvärr har dessa förhoppningar grusats av partitaktiskt nit i det borgerliga lägret.

Det är beklagligt att den borgerliga besvikelsen över valförlusten är så stor att den undergräver möjligheterna att föra en sansad debatt. Det faktum att vi nu direkt efter valet är i färd med att infria våra vallöften kan ni ju rimligen inte ta till intäkt för att anklaga oss för svek. Att den illusion som ni har försökt skapa av vår politik inte stämmer med verkligheten bär ni själva skulden till.

Herr talman! Jag har inte för avsikt att gå in i en ekonomisk debatt här i dag. Den debatten får i sedvanlig ordning komma när utskotten i lugn och ro har fått granska såväl propositioner som motioner i de nu aktuella frågorna.

När detta arbete har slutförts är ni välkomna att föra en debatt i sak om de olika alternativ som har utkristalliserats. Förhoppningsvis är då de mass-mediala piruetter som vi i dag har bevittnat avklarade.

I dag skall jag be att enbart få göra några stillsamma påpekanden med anledning av de påståenden om svek mot väljarna som de borgerliga beskyller oss socialdemokrater för. Under valrörelsen ställde vi socialdemokrater ut fem, inte fyra, vallöften – löften som skulle infrias om väljarna gav oss förtroendet att regera landet:

1. Pensionerna skulle värdesäkras.
2. Det borgerliga beslutet om försämringarna i sjukförsäkringen skulle rivas upp.
3. Arbetslöshetsförsäkringen skulle restaureras.
4. Reglerna för statsbidragen till kommunerna för barnomsorgen skulle rättas till.

Så löd fyra av våra fem vallöften. Regeringen lämnade i går förslag till riksdagen där dessa löften infrias. Regeringsförslaget omfattar även finansiering av förslagen. Det paket av förslag som nu skall behandlas i utskotten stämmer väl överens med det budskap som vi gick till val på och som vi fick väljarnas stöd för.

Det femte vallöftet löd på följande sätt – och nu bör herrarna i oppositionen lyssna noggrant:

”Vi lovar inga mirakel eller höjd konsumtion, inga nya reformer. Vi måste få fart på ekonomin. Säg inte att det är lätt och att det går fort. En vagn som i allt snabbare takt är på väg i nedförbacken måste man först springa i fatt, sedan få hejd på och därefter försöka baxa uppför backen igen.”

Här citerade jag vår partiordförande i ett tal strax före valet. Han har upprepat detta många gånger liksom många av oss andra som var ute och talade under valrörelsen.

Om ni på den borgerliga kanten tar tid på er och lämnar grälstadiet för att begrunda vad som sades från socialdemokratiskt håll under valrörelsen, skall ni finna att detta återhållsamma tema återkom gång efter gång.

Med tanke på vad som sagts från borgerligt håll här i kammaren i dag är det av ett visst intresse att se på ert valbudskap. Ni lovade att den under sex år förda nedskärningspolitiken skulle fortsätta. Det skulle göras nya hål på svenska folkets svångremmar. Men ni undvek med mycket stor noggrannhet att precisera hur nedskärningarna skulle gå till. Ni vägrade trots upprepade frågor från vår sida att tala om för svenska folket hur åtstramningens bördor skulle fördelas. Men nu har ni chansen – och skyldigheten. Låt täckelset falla från det som ni i valrörelsen påstod vara den enda rätta vägen ut ur krisen!

Vi har genom de liggande regeringsförslagen uppfyllt våra fyra konkreta vallöften. Nu är det er skyldighet att utarbeta ett alternativ till vår politik. Det skall bli utomordentligt intressant att ta del av vad ni kommer fram till. För att uppfylla era fantastiska sparlöften räcker det inte med att bara säga nej till regeringens förslag att återställa värdesäkringen av pensionerna och restaureringen av sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna. Ni måste kräva

ytterligare försämringar. Ni måste skära tjocka skivor av den sociala välfärden. 24 miljarder tror jag moderaternas budskap var och 12 miljarder från centern och folkpartiet. Det blir tjocka skivor. Då är pensioner, barnbidrag, matpriser, bostadsbidrag, anslag till skolor, sjukvård och kultur i fara.

Sex år av borgerligt styre har inneburit en dramatisk omläggning av den kursen i svensk politik. Ni har – styrda av mycket målmedvetna moderater – drivit en anpassningspolitik i förhållande till vad som är högsta mode på många håll i västvärlden i dag. Men se er om! Vad har denna politik i vår omvärld lett till? Är det vad ni önskar svenska folket? Arbetslösa som står i tusental, ja i tiotusental, och väntar på arbeten som inte finns. Människor som håller på att förlora tron på framtiden och på demokratin. Människor som känner sig svikna av politikerna och av samhället. En sådan politik och en sådan utveckling i vårt land säger vi socialdemokrater ett klart och bestämt nej till. Det har sagts förut, men det förtjänar att upprepas.

Vi har tidigare, när tiderna varit kärva, visat att vi i vårt land har mod och kraft att lösa problemen på vårt eget sätt. Det är vår uppgift och skyldighet att göra det en gång till. Människorna i vårt land förväntar sig att vi skall ta itu med problemen. De är medvetna om att det kommer att innebära uppoffringar för alla grupper i samhället. Men de kräver att de nödvändiga uppoffringarna fördelas på ett rättvist sätt. En sådan politik kommer vi att föra. Vi är till skillnad från de borgerliga övertygade om att det finns en annan framtid för Sverige än enbart svångremmar och arbetslöshet. En politik, som kan ge framtidstro och uppslutning från de många människorna i samhället, måste även omfatta offensiva satsningar. Därför innehåller det nu aktuella förslagspaketet en rad satsningar för att få i gång näringslivet och öka sysselsättningen.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis få säga att den av borgerligheten så hårt kritiserade devalveringen skall ses som ett första steg för att få tag i den vagn som i allt snabbare takt är på väg utför det sluttande planet. Genom devalveringen skapas ett utrymme för en offensiv politik, en politik där arbete och produktion får nödvändigt svängrum. Skall detta svängrum kunna utnyttjas på rätt sätt, kan vi inte skriva fribrev till olika grupper för devalveringens effekter. Och jag är övertygad om att människorna i vårt land är beredda att godta denna engångsförsämring i utbyte mot att det förs en rättfärdig politik, som kan återföra vårt land på rätt kurs igen.

Anf. 39 ULF ADELSON (m):

Herr talman! En debatt med den socialdemokratiska riksdagsgruppen borde ju ske när den och vi tagit slutlig ställning. I dag är propositionen regeringens egen, inte den socialdemokratiska gruppens. Men regeringen har väl funnit att det är viktigare att överlägga med organisationer utanför Sveriges riksdag än med oppositionen i riksdagen. Det kanske inte förvånar oss som haft tillfälle att följa det socialdemokratiska partiets allt närmare anknytning till organisationer utanför riksdagen.

Torsdagen den
11 november 1982

*Vid remiss av
propositionerna
1982/83:50 och 55*

I sin frånvaro försvaras regeringen dels av Lars Werner, som nästan lät som om han hade ingått som statsråd i regeringen Palme – så är väl ändå icke ännu fallet –, dels av Lilly Hansson, som dock tycks ha skrivit hela sitt tal innan hon hört vad Thorbjörn Fälldin, Ola Ullsten och jag sagt. Talet kanske kommer från kanslihuset – där finns ju resurser.

Jag har fällt hårda omdömen, Lilly Hansson, och det står jag för, men invektiv finns där inga. Läs gärna mitt tal, och pricka för invektiven, så skall vi ta en diskussion om det senare.

Jag tycker dock att det är beklagligt att begagnandet av den i riksdagsordningen angivna rätten till remissdebatt av Lilly Hansson kallas för massmediala piruetter. Man må tycka vad man vill om motståndarnas inlägg, men jag tycker att vi skall respektera varandra i de folkvalda partierna i Sveriges riksdag och vår rätt att här ta debatt. Att kalla det massmediala piruetter är ovärdigt – om det är ett invektiv, Lilly Hansson, då står jag för det.

I sakfrågan vill jag fatta mig mycket kort. Jag vill bara säga att ni använde valrörelsen till att anklaga de borgerliga för en alltför hög inflation – själva ökar ni den drastiskt. Ni anklagade oss för ett alltför stort budgetunderskott – själva ökar ni budgetunderskottet till nya rekord. Ni anklagade oss för en dålig bytesbalans och alltför stora utlandslån – själva ökar ni dem kraftigt bara efter någon månad. Ni anklagade oss för en för hård åtstramningspolitik – själva drar ni åt mycket hårdare direkt.

Olof Palmes liknelse var att först skall man hinna i kapp vagnen och sedan skall man stanna den. Vad ni själva gör på alla dessa fyra områden är att ni skjuter iväg vagnen nedför backen allt vad tygen håller. Sedan står ni själva bakpå och ser förfärade ut. Ni vet det inte än, men vi kommer tyvärr alla att stå där om några år, när er politik fått verka.

Jag har haft tillfälle att ett otal gånger höra Olof Palme försöka krångla sig ur ert svek mot pensionärerna. I går var han inte ens mäktig att säga om den borgerliga politiken, som nu gäller, eller den ni föreslår skulle ge pensionärerna mer eller mindre nästa år. Det blir naturligtvis mindre för pensionärerna nästa år med er politik än med den vi stod för.

Så långt fick jag inte Olof Palme att gå, men jag fick honom faktiskt att erkänna att han inte visste i vilket fall pensionärerna skulle få det sämst. Och när Olof Palme inte kan klara en debatt – med all respekt, Lilly Hansson – blir det inte lätt för Lilly Hansson heller. Den enda som möjligen skulle klara det är Kjell-Olof Feldt, förmodar jag, för han lär vara en sådan fantom i debatterna, har jag hört talas om.

Anf. 40 THORBJÖRN FÄLLDIN (c):

Herr talman! Lilly Hansson är förvånad över att inte jag har ett högt och irriterat tonläge. Om man har så starka argument som jag använder mig av här, finns det ingen anledning att höja rösten.

Grälsjuka ligger inte för mig, och det är inget utslag av grälsjuka att peka på effekterna av den av regeringen förda politiken: kraftigt ökad inflation, kraftigt ökat budgetunderskott, kraftigt ökat underskott i bytesbalansen osv.

Det är ju sakligt korrekta påståenden som inget munväder i världen från socialdemokratisk sida kan bortförklara.

Lilly Hansson återkommer till frågan vad det blir av den åtstramning som t. ex. jag förordade i valrörelsen som nödvändig för de offentliga utgifterna, och som vi också hade det politiska kuraget att redovisa.

Sanningen är ju att den devalvering som socialdemokraterna nu genomfört och som Lilly Hansson av allt att döma applåderar leder till en åtstramning utan motstycke. Och hela denna åtstramning läggs på vissa delar av näringslivet men framför allt på hushållen. Jag tror att t. o. m. Lilly Hansson begriper att om man siktar på att hävda sysselsättningen i ett land, får det vara en gräns för summan av den åtstramning som man åstadkommer i samhället. Ni socialdemokrater har försatt er i den pinsamma situation, där devalveringen förutsätter reallönesänkningar för att lyckas. Om ni har så goda kontakter med löntagarorganisationerna som ni av och till ger uttryck för, varför valde ni vägen att ta reallönesänkning via en devalvering och en våldsamt inflation? Då hade det varit möjligt att resonera sig fram till denna reallönesänkning med löntagarorganisationerna, genom de kontakter som ni skryter med, och då hade alla i det svenska samhället sluppit de oerhört negativa effekter som följer av den våldsamma inflation ni nu skapar. En inflation skapar i sig en omfördelning som är negativ.

Glöm inte, Lilly Hansson, att det är en ny verklighet som regeringen har skapat genom devalveringen, och det är mot den bakgrunden som denna riksdag måste pröva de ekonomisk-politiska åtgärder som nu måste till.

Anf. 41 OLA ULLSTEN (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att gratulera Lilly Hansson till utnämningen till gruppleddare – jag har inte haft tillfälle att göra det förut – och hälsa henne välkommen till denna debatt.

Samtidigt blir jag litet bekymrad när den som skall vara gruppleddare för det största partiet i riksdagen jämställer riksdagsdebatten med en massmedial piruett som vi egentligen borde avhålla oss ifrån.

Jag följde inte alla piruetter i går i radions kanaler och de båda TV-programmen, men nog var det ganska mycket av enmanspiruetter ifrån regeringen där. Inte är det väl då alldeles orimligt om Sveriges riksdag, till vilken denna proposition ändå är adresserad, också får en chans att säga sitt.

Jag tror att Lilly Hansson får vänja sig vid att riksdagen är till för att debattera regeringens politik, liksom vid att det ibland kan bli ganska kritiska omdömen om den politiken.

Nu var Lilly Hansson mycket upprörd över att jag hade ett högt tonläge. Det är en beskyllning som jag normalt inte brukar utsättas för. Jag brukar inte heller anstränga mig för att höja tonen mer än vad saken kräver. Men eftersom Lilly Hansson var missnöjd med tonläget och inte tyckte att jag gav en sannfärdig beskrivning av socialdemokraternas politik, vill jag upprepa mina tio påståenden om vad jag uppfattade att socialdemokraterna sade i valrörelsen. Kanske kan jag sedan få besked från Lilly Hansson om vilka av

Torsdagen den
11 november 1982

*Vid remiss av
propositionerna
1982/83:50 och 55*

dessas tio påståenden som är felaktiga eller om möjligen alla är det.

Jag uppfattade att socialdemokraterna i valrörelsen sade att det skulle bli slut på åtstrammingspolitiken. Jag uppfattade även att man sade att det skulle bli slut på de ständiga prishöjningarna. Jag såg många talande och välillustrerade annonser om den saken. Nu får det vara nog, sade både husfäder och husmödrar i tecknade och textade annonser.

Jag uppfattade att man sade att det nu får vara slut på reallönesänkningarna för löntagarna. Jag uppfattade att det nu får vara slut med budgetunderskotten. De regeringar som jag ingick i fick utstå mycken kritik för att vi hade drivit upp budgetunderskotten.

Jag uppfattade också att man sade att landets pensionärer skulle få full värdesäkring för sina pensioner. Med det menas, Lilly Hansson, att pensionerna icke skall drabbas av några prisökningar. Det var inte bara jag utan också många andra som uppfattade att det var detta som man menade.

Jag uppfattade att man skulle slå vakt om barnfamiljerna. Jag såg rent av stora och färggranna affischer runt om i landet med det budskapet.

Jag uppfattade att man i skatteuppgörelsen sade att skattebetalarna skulle skyddas mot inflationen.

Jag uppfattade att man ganska aggressivt sade, inte minst med hjälp av hyresgästorganisationen, att det nu fick vara slut på hyreshöjningarna.

Jag uppfattade att man sade att vi nu måste öka investeringarna, vilket krävde mera av eget kapital i företagen.

Jag uppfattade också att man sade att man skulle förhandla med näringslivet om införande av löntagarfonder.

Det var dessa påståenden från den socialdemokratiska valagitationen som jag nyss upprepade och ställde mot den politik som vi nu har fått presenterad för oss. Jag skall inte kräva av Lilly Hansson att hon tillbakavisar kritiken, men jag vill fråga henne vilka av dessa påståenden som är alldeles felaktiga och som inte korrekt återspeglar vad socialdemokraterna sade i valrörelsen.

Vidare kom Lilly Hansson in på vad som skulle blivit följden, om vi hade fått behålla den regering som vi hade före valet. Då skulle man ha kommit att skära tjocka skivor i välfärden. Hon ville mot dessa perspektiv ställa den rättvisare fördelningspolitik som hon menar att regeringen nu för.

Jag vill fråga: Vad är det som gör att Lilly Hansson tror att en politik som går ut på att man höjer moms, sänker reallönerna, driver upp priserna på praktiskt taget allting, försämrar pensionerna, framför allt för dem som har låga sådana, och dessutom tvingar fram ganska stora kommunalskattehöjningar skulle leda till en rättvis fördelningspolitik?

Såvitt jag förstår har alla dessa åtgärder sin udd riktad mot de inkomstsvaga. Det är de som kommer att förlora. Man bedriver ju en medveten inflationspolitik. Vi har åtskilliga gånger från denna talarstol och från andra hört socialdemokrater helt korrekt påpeka att en inflation innebär kraftig omfördelning av resurser från fattiga till rika. Vi har hört Kjell-Olof Feldt och andra läsa högt ur TCO-utredningar som talar om att två

tredjedelar av hushållen förlorar på inflationen och en tredjedel vinner på den. De som förlorar är de svaga, och de som vinner är de starka. Vad är det som gör att Lilly Hansson tror att en politik där man medvetet satsar på att ge upp kampen mot inflationen samtidigt är en politik som innebär en rättvis fördelning?

Jag skulle till sist, herr talman, till Lilly Hansson i hennes egenskap av gruppledare vilja ställa frågan vad hon tänker rekommendera den socialdemokratiska regeringen att göra, när det nu är klart att vpk inte kommer att stödja momshöjningen och inte heller – det utgår jag från – förslaget om försämring av pensionen.

Anf. 42 LARS WERNER (vpk):

Herr talman! När jag konstaterar att regeringen bland sina förslag har tagit upp våra förslag om skatt på övervinster inom vattenkraftsindustrin, beskattning av aktieutdelningen och begränsning av aktiefondssparandet, hoppar Ulf Adelsohn upp och börjar hojta om att jag nästan uppträder som ett statsråd. Nej, Ulf Adelsohn, så enkelt är det inte. Men vi tillåter oss faktiskt att sakligt bedöma regeringens olika förslag. Vi har då konstaterat att det finns både bra och dåliga förslag. Nu kan man faktiskt spela en roll även om man står utanför en regering. Det borde Ulf Adelsohn och moderaterna känna till. Och med tanke på det borgerliga hyckleriet, Ulf Adelsohn, är det inte svårt att hamna på en annan ståndpunkt än moderaterna i dessa debatter.

Vi säger att det också finns dåliga förslag, för det är tunga bördor som regeringen annonserar. Priser och hyror kommer att öka som ett resultat av devalveringen. Till det vill regeringen lägga en momshöjning, som drabbar barnfamiljer och lågavlönade hårt. Samtidigt vill man ge de högst avlönade skattelättnader inom ramen för den skatteuppgörelse som ni från mittenpartiernas sida var med om att träffa men sedan hoppade av. Men denna bit är ni fortfarande överens om.

Vi säger till socialdemokraterna: Ni måste förstå denna kritik. Vi tycker att ni agerar oklokt om ni inte lyssnar på den, eftersom ni med säkerhet kommer att få höra den från många fler, också från era egna. Lyssna därför på denna kritik och på invändningarna från fackföreningsrörelsen när det gäller förslaget att höja momsens!

Vårt parti fick litet över 300 000 röster i valet. Det är naturligtvis inte så många som socialdemokraterna fick, men våra röster är inte mindre värda än era. Våra väljare måste också respekteras. Ni har era löften till väljarna, vi har våra.

Vår utgångspunkt har varit, och är fortfarande, att det inte borde vara förenat med oöverstigliga hinder att finna lösningar som tillfredsställer både er och oss, som kan finansiera vallöftena och samtidigt medverka till att få ordning på statsfinanserna och löntagarnas ekonomi. Men förslaget om en höjning av momsens är ett dåligt förslag. Sådana här saker borde man kunna tala öppet och ärligt om. Utpressning och nervkrig biter inte på oss. Vi kommer vid utskottsbehandlingen att lägga fram våra förslag, som gör det

Torsdagen den
11 november 1982

Vid remiss av
propositionerna
1982/83:50 och 55

möjligt att uppfylla och betala de fyra vallöftena.

Får jag sedan till sist ställa ett par frågor till representanterna för de borgerliga partierna, eftersom ni är så oerhört intresserade av momsfrågan. Det har ni inte varit tidigare, annat än när det har gällt att höja momsen. Hur mycket vill ni sänka matpriserna? Hur mycket vill ni sänka momsen på maten? Vi vill ju ta bort momsen på maten och föreslår nu som ett första steg att man skall ta bort en del.

Jag vill fråga Ulf Adelson, Thorbjörn Fälldin och Ola Ullsten: Hur mycket vill ni sänka matmomsen? Hur mycket vill ni öka livsmedelssubventionerna för att få ned matpriserna? Det vore intressant att höra i det här sammanhanget, eftersom ni nu har en sådan rörande omsorg om löntagarna, barnfamiljerna och pensionärerna – de som drabbades när ni var med om att höja priser och hyror med ända upp till 100 %.

Anf. 43 LILLY HANSSON (s):

Herr talman! Våra meningsmotståndare fortsätter att anklaga oss för att den politik som vi för och har lagt fram förslag om kommer att föra Sverige ännu längre ner i utförsbacken. Men vem är det som har satt i gång kärran under de sex åren med olika borgerliga regeringskonstellationer? Vi måste faktiskt försöka hinna ifatt den där kärran och vända den uppåt igen, och det är precis det som vår politik som vi har lagt fram förslag om innebär.

Ulf Adelson var inne på inflation, budgetunderskott och pensionärerna. Inflationen kommer att öka, på grund av att vi tvingades till en devalvering. Och vi vet ju att de borgerliga, om de hade fått regeringsmakten, också hade varit tvungna tillgripa devalvering. När marknaden reagerar med misstro mot den politik som har förts i detta land under sex år och mot regeringens oförmåga att försvara vår valuta, skall det då vara socialdemokraternas fel att åtgärder måste vidtas för att rädda vårt lands ekonomi i en akut situation?

Ja, budgetunderskottet kommer att öka. Men det mesta av det underskottet, ca 10 miljarder, avser obetalda räkningar som gäller de statliga företagens dåliga affärer. Vår politik innehåller åtstramningar – det sade vi i valrörelsen och det syns i vårt förslag. Men vår politik innehåller också ett skydd för utsatta grupper, barnfamiljer och pensionärer, som har varit illa behandlade under de sex borgerliga åren. Vi höjer barnbidraget, vi ökar flerbarnstillägget och vi inför matsubventioner igen. På det sättet försöker vi alltså skydda de svaga grupperna. På vilket sätt skulle ni, med den politik som ni bjöd svenska folket under valrörelsen, ha kunnat skydda de här svaga grupperna?

Budgetunderskottet är otroligt stort – vem har åstadkommit det? Det är litet beklämmande när Thorbjörn Fälldin och företrädarna för de övriga borgerliga partierna, som har fört en politik som har lett till denna ekonomiska situation och har fått till resultat budgetunderskott och utlandsupplåning, nu kommer och kritiserar oss för att budgetunderskottet är så otroligt stort. Vi har också under valrörelsen sagt att vi kan ta en viss ökning av ett budgetunderskott, därför att vi med det kan vidta riktade

åtgärder för att få fart på svenskt näringsliv.

När det gäller pensionärerna, som ni i dag – litet förvånande, må jag säga – förefaller att så otroligt hårt slå vakt om, så innebar vårt löfte till dem att vi skulle återinföra värdesäkringssystemet. Pensionerna skall inte urholkas genom att vissa återkommande prisökningar undantas från värdesäkringssystemet. Det löftet har uppfyllts genom det regeringsförslag som presenterades i går. Om den borgerliga politiken när det gäller beräkningen av pensionerna hade fått fortsätta, skulle pensionerna år efter år ha blivit mindre värda. Enligt riksförsäkringsverkets beräkningar skulle värdet på pensionen om 20 år motsvara ca 45 % och inte som i dag 65 % av inkomsten. Det var ju för att den urholkning av pensionerna som ni har inlett inte skulle få fortsätta som vi sade att värdesäkringen av pensionerna skall återställas.

Vi har också sagt att inte några grupper i samhället skall få kompensera sig för devalveringen. Från PRO:s sida har man vid de samtal som förts sagt att man är beredd att inte kompensera sig för denna engångsföreteelse. Och när pensionärerna ställer upp så är det inte, herrar Adelson, Fäldin och Ullsten, enbart PRO-anslutna pensionärer som gör det. Jag har under valrörelsen träffat hundratals pensionärer som sagt sig vara beredda att ta sin del av bördan, om alla andra grupper gör detsamma. Det är en viktig reservation i detta sammanhang.

Överläggningen var härmed avslutad.

Proposition 1982/83:50 hänvisades

Bil. 1	till trafikutskottet
Bil. 2 första dels-satsen	till skatteutskottet
andra dels-satsen	till finansutskottet
Bil. 3	till utbildningsutskottet
Bil. 4	till arbetsmarknadsutskottet
Bil. 5	till civilutskottet
Bil. 6	till näringsutskottet
I övrigt	till finansutskottet

Proposition 1982/83:55 hänvisades

Bil. 1 punkterna 1 och 2	till socialförsäkringsutskottet
punkterna 3 och 4	till socialutskottet
Bil. 2	till skatteutskottet
Bil. 3	till socialförsäkringsutskottet
Bil. 4	till jordbruksutskottet
Bil. 5	till arbetsmarknadsutskottet
I övrigt	till finansutskottet

12 § Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1982/83:25 Tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83

- 1982/83:38 Internationella namnregler
1982/83:53 Vissa åtgärder för att förbättra skatteuppbörden
1982/83:54 Undantag från lagfartskravet beträffande vissa äldre förvärv
1982/83:56 Ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank
och om landshypoteksföreningar, m. m.
1982/83:58 Beskattningen av statsskuldväxlar m. m.

13 § Meddelande om interpellation

Meddelades att följande interpellation framställdes

den 11 november

1982/83:29 av *Nils Åsling* (c) till ekonomi- och budgetministern om reaktionerna utomlands på den svenska devalveringen:

Den internationella reaktionen på den kraftiga svenska devalveringen på 16 % har varit hård. Särskilt kritiska har regeringarna varit i våra nordiska grannländer Finland, Norge och Danmark. I dessa länder har t. o. m. direkta motåtgärder av olika slag satts in.

Även i de stora industriländerna i Västeuropa och i de internationella ekonomiska organen har det svenska agerandet rönt stark kritik. Representer för IMF har nyligen besökt Sverige för att förhöra sig om den socialdemokratiska regeringens motiv till en så hög devalvering.

Den internationella förvåningen över det svenska handlings sättet är förståelig. I samma regeringsförklaring som devalveringen tillkännages, kan man läsa:

”Ett utbyggt samarbete mellan Europas länder är nödvändigt för att bryta den ekonomiska krisen — — —.”

Regeringen fastslår vidare att man vill ”på grundval av samarbetet i Norden, inom EFTA och vårt frihandelsavtal med EG öka utbytet av erfarenheter och söka överenskommelser till ömsesidigt gagn”.

Ett i de stora ekonomiska sammanhangen litet land som Sverige, vars industri är starkt exportinriktad, är mycket beroende av ett väl fungerande internationellt ekonomiskt umgänge. Det är då av stor vikt att vi själva går före med gott exempel. Om vi tvärtom bryter mot internationellt accepterade regler för hur handelskonkurrens länder emellan bör bedrivas, riskerar vi att sätta i gång en lavin av olika konkurrensbegränsande åtgärder. Trycket mot regeringarna i större ekonomier att ta till sådana metoder är naturligtvis extra starkt i ett läge när dessa länder själva har dubbelt eller tredubbelt så stor arbetslöshet som vi. Skulle ett sådant handelskrig utlösas är det inte svårt att räkna ut att en av de säkraste förlorarna kommer att vara Sverige.

Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga finansminister Kjell-Olof Feldt:

1. Vilka slutsatser drar regeringen av de internationella reaktionerna på

den svenska devalveringen?

2. Vilka åtgärder planerar regeringen för att eliminera verkningarna av de handelspolitiska motåtgärder som devalveringen har utlöst i vissa länder?

Nr 24

Torsdagen den
11 november 1982

14 § Meddelande om frågor

*Meddelande om
frågor*

Meddelades att följande frågor framställdes

den 10 november

1982/83:84 av *Lilly Bergander* (s) till socialministern om obligatorisk förmedling av adoptivbarn:

Kommer socialministern att verka för att det på nytt blir obligatorisk förmedling av adoptivbarn?

1982/83:85 av *Karl Erik Olsson* (c) till arbetsmarknadsministern om alternativ sysselsättning för ägare till olönsamma jordbruk:

Sysselsättningsproblemen är svåra i det svenska samhället liksom i hela Västeuropa. Många människor i låg- och mellaninkomstklasserna har fått vidkännas reallöneminskningar. Särskilt barnfamiljer med en försörjare har ekonomiska problem.

De som är verksamma i jordbruket, både jordbrukare och lantarbetare, lider av samma problem. Lönsamheten i jordbruket har under senare år allvarligt försvagats. När LO:s andre ordförande Stig Malm hävdar att man inte kan driva jordbruk som terapeutisk verksamhet och att prisutvecklingen måste hejdas, känner många av jordbrukets utövare detta som ett hot.

Under tidigare perioder och med hård press mot jordbruket har många tvingats överge jordbruket och bege sig till andra näringar. Dessa har då hungrat efter arbetskraft. I dag råder inte motsvarande situation på arbetsmarknaden.

Eftersom jag själv driver ett jordbruk i Skånes skogsbygder med i huvudsak marginell åkerjord upplever jag hotet personligt. Jag vill därför ställa följande fråga till statsrådet:

Kommer statsrådet, om jag och andra jordbrukare på grund av bristande lönsamhet tvingas lägga ner våra jordbruk, att kunna hjälpa oss och våra anställda till annan sysselsättning och i så fall vad?

den 11 november

1982/83:86 av *Karin Israelsson* (c) till jordbruksministern om åtgärder för att stödja turistnäringen:

Turismen är en betydelsefull näring för inlandskommunerna i Västerbotten. Prognosen inför vintersäsongen när det gäller nyttjandet av fjällturistanläggningarna är dystert. Devalveringen orsakade stora höjningar av

Torsdagen den
11 november 1982

*Meddelande om
frågor*

bensinpriserna, och det innebär ökade transportkostnader för fjällturisten. Höjningarna av arbetsgivaravgifterna ger ökade kostnader för serviceanläggningarna. Även momshöjningen är negativ för denna näring.

Med anledning av det anförda vill jag fråga civilministern:

Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidta för att stödja turistnäringen?

1982/83:87 av *Karin Ahrland* (fp) till kommunikationsministern om bättre trafikinformation i lokalradion:

På många håll – t. ex. i Västtyskland och USA – svarar lokalradion för viktig trafiksäkerhetshöjande och snabb information till trafikanterna. Det kan gälla att rapportera om olyckor eller om väderförändringar.

I Sverige pågår en konflikt mellan lokalradion och SMHI om väderprognoserna. Riksdagen har anslagit medel för att mildra konflikterna. Skåne är under vintern ett av de värst drabbade länen, och redan har svåra halkolyckor rapporterats. Till Radio Malmöhus uppger SMHI att man inte utlämnar några väderprognoser.

Med anledning av det anförda vill jag fråga:

Hur avser kommunikationsministern att inför vintern medverka till en förbättrad väder- och trafikrapportering i lokalradion?

1982/83:88 av *Arne Andersson* i Ljung (m) till jordbruksministern om livsmedelspriserna:

I ett anförande den 9 november 1982 har Landsorganisationens förste vice ordförande Stig Malm uppmanat jordbruksministern att i direktiven till en utredning om jordbrukspolitiken låta utreda de jordbrukspolitiska målen.

Syftet skulle vara att minska den svenska åkerarealen, minska antalet lantbruksföretag samt sänka kostnaderna för svenska livsmedel genom sänkta producentpriser.

Detta innebär en helt ny inriktning av jordbrukspolitiken. Dessa propåer från LO:s ledning kan inte tolkas på annat sätt än att de är representativa för LO.

Delar jordbruksministern Stig Malms uppfattning att stora delar av svenskt jordbruk bedrivs med så låg effektivitet att det kan betraktas som terapi för de sysselsatta i denna näring?

Anser jordbruksministern att priset på svenska livsmedel är högt vid en internationell jämförelse, och i vilken utsträckning anser jordbruksministern att kostnadsläget för den enskilde lantbrukaren påverkar konsumentpriserna?

1982/83:89 av *Stina Gustavsson* (c) till socialministern om företagshälsovården i lantbruket:

Samarbete etablerades 1976 mellan LRF, Skogs- och lantarbetsgivarförbundet, Svenska lantarbetareförbundet samt Skogs- och lantbrukstjänstemannaförbundet om företagshälsovård i lantbruket. Verksamheten är ett led

i utbyggnaden av det sociala skyddet för lantbrukssysselsatta. Statsbidrag utgår i dag till Lantbrukshälsan för anställda i lantbruket men ej till egenföretagare.

Mot denna bakgrund och mot bakgrund av att ersättningsreglerna för företagshälsovård är under utredning vill jag ställa följande fråga:

Kan man förvänta en ändring av lagen om allmän försäkring (AFL) så att statsbidrag kan utgå till såväl egenföretagare som anställda?

1982/83:90 av *Gunhild Bolander* (c) till statsrådet Bengt Göransson om åtgärder för att begränsa nyttjande av metalldetektorer:

Under förra riksmötets vårsession beslutade riksdagen i anledning av motion i ärendet att ge regeringen i uppdrag att vidta åtgärder för att begränsa innehav och nyttjande av metalldetektorer. Denna typ av metallsökare används i stor utsträckning av privata skattsökare för att i den gotländska jorden finna föremål av ädelmetaller vilka dels har ett mycket stort arkeologiskt värde, dels är värda stora pengar på den internationella myntmarknaden.

Vid en uppvaktning hos dåvarande departementschefen, Jan-Erik Wikström, utlovades en proposition under hösten. I september besökte en delegation från departementet och riksantikvarieämbetet Gotland för att inför propositionsskrivningen på ort och ställe ta del av denna problematik. I den förteckning som presenterats över propositioner avsedda att avlämnas under hösten finns inget sådant förslag med, varför jag vill ställa följande fråga till statsrådet Göransson:

När kan proposition angående begränsning av innehav och nyttjande av metalldetektorer förväntas?

1982/83:91 av *Björn Samuelsson* (vpk) till industriministern om brytning av kyanit i norra Värmland:

I regeringens proposition 1982/83:50 bil. 6 talas om ett program för utökad prospekttering.

Enligt Mineralpolitiska utredningen, SOU 1977:75, är den kyanitfyndighet som påträffats i Hollsjöberget i Värmland f. n. Sveriges mest intressanta fyndighet av sillimanitmaterial.

Jag vill därför rikta följande fråga till industriministern:

När kan vi i Värmland räkna med att få i gång en brytning av kyanit i industriell skala i Hollsjöberget i norra Värmland?

15 § Kammaren åtskildes kl. 14.43.

In fidem

BENGT TÖRNELL